

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΟΙ ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΗΛΙΚΙΑΣ: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ
ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟΥ ΓΕΝΟΥΣ**

**TITLE: COMPLEX SENTENCES OF
PREESCHOOL CHILDREN: THE
INTERVENING EFFECT OF GENDER**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ
ΓΙΑΝΝΑΚΑ ΒΑΜΒΑΚΟΥΡΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΤΕΡΖΗ ΑΡΧΟΝΤΩ

ΠΑΤΡΑ 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτρια μας, κα. Αρχόντω Τερζή, για την υποστήριξη και την βοήθειά της σε αυτήν την έρευνα.

Επίσης ευχαριστούμε τα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς του νηπιαγωγείου «Παιχνιδαγωγείο» στην Αθήνα, όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα.

Τέλος ευχαριστούμε τις οικογένειές μας για την υποστήριξη που μας πρόσφεραν κατά την διάρκεια των σπουδών μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία μελετά αν τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης 4;2-5;6 ετών έχουν κατακτήσει τις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου και Υποκειμένου και πως η ιδιότητα του Γένους επηρεάζει την κατανόηση τους. Συγκεκριμένα στόχος της εργασίας ήταν να διερευνηθεί α) αν υπάρχει διαφορά στην κατανόηση μεταξύ αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου και αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου, β) αν στην κάθε κατηγορία των προτάσεων, αλλά κυρίως στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, υπάρχει διαφορά μεταξύ αυτών που οι δυο ονοματικές φράσεις με ίδιο Γένος (υποκείμενο και αντικείμενο) και αυτών με διαφορετικό Γένος, γ) αν υπάρχει διαφορά μεταξύ αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου, αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου, παθητικών και ενεργητικών προτάσεων συνολικά.

Το ερέθισμα για αυτή τη μελέτη ήταν κυρίως η έρευνα των Belletti et al. (2012) με θέμα «Does gender make a difference? Comparing the effect of gender of children's comprehension of relative clauses in Hebrew and Italian». Στην έρευνα αυτή μελετήθηκε αν η μορφολογία του Γένους επηρεάζει την κατανόηση των παιδιών στις αναφορικές προτάσεις στα Εβραϊκά και Ιταλικά. Οι συμμετέχοντες ήταν 62 παιδιά ηλικίας 3;9-5;5, 31 ομιλητές της εβραϊκής και 31 ομιλητές της Ιταλικής. Η κατανόηση των σχετικών όρων αξιολογήθηκε χρησιμοποιώντας μια φράση, που έπρεπε να την ταιριάξουν με μια εικόνα. Τα κύρια αποτελέσματα ήταν ότι όταν το Γένος των δυο ονοματικών φράσεων (ΟΦ) στις αναφορικές προτάσεις αντικειμένου ήταν διαφορετικό βελτίωσε την κατανόηση των προτάσεων στους ομιλητές των Εβραϊκών από όταν το γένος των δυο ονοματικών φράσεων ήταν ίδιο, δεν επηρέασε όμως σημαντικά την κατανόηση στα Ιταλικά.

Όσον αφορά την ελληνική γλώσσα βρήκαμε ότι υπάρχει καλύτερη κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου σε σχέση με τις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, καθώς και ότι οι προτάσεις που το υποκείμενο και το αντικείμενο είχαν ίδιο ή διαφορετικό γένος σε μια πρόταση φαίνεται ότι δεν βοήθησε, ούτε δυσκόλεψε την κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της έρευνας για την Εβραϊκή γλώσσα όχι όμως με την Ιταλική

γλώσσα όπου ούτε εκεί φαίνεται το διαφορετικό γένος να βοηθά την κατανόηση των παιδιών.

Τέλος, εξαιτίας των απροσδόκητων αυτών αποτελεσμάτων προβήκαμε στην ανάλυση των λαθών, εστιάζοντας στα λάθη που έγιναν στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου και Αντικειμένου με ίδιο ή διαφορετικό Γένος. Αναλύσαμε, λοιπόν, τα απροσδόκητα λάθη των παιδιών, με σκοπό να ελέγξουμε κατά πόσο ήταν συγκεντρωμένα κατά την διάρκεια των δοκιμασιών. Επιπλέον, έγινε εκ νέου ανάλυση των προσδοκώμενων λαθών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά ήταν συγκεντρωμένα καθώς έκαναν απροσδόκητα λάθη κυρίως σε δομές που είχαν μικρά ποσοστά επιτυχίας στις δοκιμασίες 1 και 2. Μετά την τελική ανάλυση των λαθών απροσδόκητων και μη, προβαίνουμε στο ίδιο συμπέρασμα, καθώς παρατηρούμε ότι υπάρχει καλύτερη κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου από τις Αντικειμένου. Η μορφολογία του Γένους επηρεάζει ελάχιστα την κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου, ενώ στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου φαίνεται ότι στα μη απροσδόκητα λάθη δεν υπήρχε καλύτερη κατανόηση των παιδιών, καθώς τα αποτελέσματα ήταν ίδια μεταξύ των αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου με ίδιο και διαφορετικό Γένος.

SUMMARY

The present study assesses if monolingual Greek-speaking typically developed children 4; 2-5; 6 years old have mastered the relative Object clauses and the relative Subject clauses and how that intervening effect of Gender affects their understanding. The specific target of this study was to investigate: a) if there is a difference between relative Subject clauses and relative Object, b) if in any category, but mainly in the relative Object clauses there is difference between them in the noun phrases who has same Gender of (OR1) and those with a different Gender (OR2), c) generally if there is a difference between relative Subject clauses, relative Object clauses, passive and active sentences.

The incentive for this study was mainly from the research of the Beletti et al titled " Does gender make a difference? Comparing the effect of gender of children's comprehension of relative clauses in Hebrew and Italian ". In this research, the intervening effect of the Gender in the understanding of the children of the object of the verb in Hebrew and Italian was investigated. Participants were 62 children aged 3;9-5; 5, 31 Hebrew speaking and 31 Italian speaking. The understanding of the relevant terms evaluated using a phrase with an image that children had to match. The main results were that when the Gender of noun phrases of Subject relative clauses difference improved the understanding of sentences to speakers of Hebrew, but didn't affect significantly the understanding of sentences in Italian.

The main results in Greek speaking children are that there is a better understanding of relative Subject clauses compared to relative Object clauses. Also that neither the same nor the different gender sentences help children to understand relative Object clauses.

Finally, because of these unexpected results, we proceeded to the analysis of errors focusing on the mistakes made in relative Object and Subject clauses in same or different Gender groups. In addition, the expected errors analysis was repeated. The results indicate that children were concentrated, as they made unexpected mistakes mainly in structures with low success rates in tests 1 and 2. After the final analysis of the unexpected and non-standard errors, the same conclusion can be drawn, as a better understanding of the relative Subject sentences than relative Object sentences was observed.

The intervening effect of Gender has little influence on the understanding of the relative Subjective clauses, while in the relative Objects clauses the understanding was the same.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες.....	2
Περίληψη στην ελληνική γλώσσα	3
Περίληψη στην αγγλική γλώσσα.....	5
Περιεχόμενα.....	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.Εισαγωγή.....	9
1.1.Αναφορικές προτάσεις	10
1.1.2.Πως το Γένος επηρεάζει την κατανόηση των παιδιών στις αναφορικές προτάσεις στα Ιταλικά και στα Εβραϊκά (BELLETTI ET AL.).....	19
1.2.Παθητικές προτάσεις	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1.Σκοπός της έρευνας.....	28
2.2.Δείγμα.....	30
2.3.Δοκιμασία της έρευνας.....	31
2.4.Είδη προτάσεων.....	32
2.5.Εικόνες	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.Αποτελέσματα.....	38
3.1. Αποτελέσματα ενεργητικών προτάσεων.....	38
3.2. Αποτελέσματα παθητικών προτάσεων.....	39
3.3. Αποτελέσματα αναφορικών προτάσεων υποκειμένου.....	40
3.4. Αποτελέσματα αναφορικών προτάσεων αντικείμενου.....	41
3.5. Συνολικά ποσοστά επιτυχίας.....	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Αξιολόγηση εγκυρότητας αποτελεσμάτων.....	44
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. Συμπέρασμα.....	54
6.Βιβλιογραφία.....	57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως έναυσμα την μελέτη των Belletti et al.(2012) που μελετήθηκε αν η μορφολογία του Γένους επηρεάζει την κατανόηση των παιδιών στις αναφορικές προτάσεις στα Εβραϊκά και Ιταλικά με τα κύρια αποτελέσματα να είναι ότι όταν το Γένος ήταν διαφορετικό, βελτίωσε την κατανόηση των προτάσεων στους ομιλητές των Εβραϊκών από όταν το Γένος Υποκειμένου και Αντικειμένου ήταν ίδιο, δεν επηρέασε όμως σημαντικά την κατανόηση στα Ιταλικά. Το δεύτερο έναυσμα πάρθηκε από την μελέτη των Terzi & Nanousi (2017) η οποία μελέτησε τις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου και Αντικειμένου στους αγραμματικούς και βρήκε ότι η κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου ήταν καλύτερη από τις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου. Επίσης έδειξε ότι το διαφορετικό γένος βοηθάει στην κατανόηση των προτάσεων αυτών από τους αγραμματικούς. Από αυτήν την έρευνα πήραμε και τις εικόνες που χρησιμοποιήθηκαν σε αυτήν μελέτη. Θέλοντας να μελετηθούν οι αναφορικές προτάσεις στα παιδιά με μητρική γλώσσα την Ελληνική, η παρούσα μελέτη διερεύνησε αν τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης 4;2-5;6 ετών έχουν κατακτήσει τις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου και Υποκειμένου και αν ναι πως η ιδιότητα του Γένους επηρεάζει την κατανόηση τους. Η πτυχιακή αυτή εργασία αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει το θεωρητικό και ερευνητικό κομμάτι και το δεύτερο την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Στο θεωρητικό κομμάτι γίνεται αναφορά σε δυο από τα τρία είδη των προτάσεων που χρησιμοποιήθηκαν, στα οποία υπάρχει Μετακίνηση, δηλαδή στις αναφορικές και παθητικές προτάσεις, δίνοντας έμφαση στις αναφορικές προτάσεις, καθώς στη συγκεκριμένη μελέτη ο κύριος σκοπός είναι να ερευνήσουμε αν και πως το Γένος σε αυτό το είδος προτάσεων επηρεάζει την κατανόησή τους από τα παιδιά. Επίσης γίνεται αναφορά σε προηγούμενες μελέτες των συγκεκριμένων αναφορικών προτάσεων που έχουν γίνει στην Ελληνική τόσο σε παιδιά καθώς και η παρούσα μελέτη αφορά παιδιά όσο και αφασικούς Broca, εξαιτίας της δυσκολίας που παρουσιάζει και ο συγκεκριμένος πληθυσμός σε αυτό το είδος προτάσεων. Στο ερευνητικό κομμάτι υπάρχουν οι συμμετέχοντες, η διαδικασία της έρευνας, τα

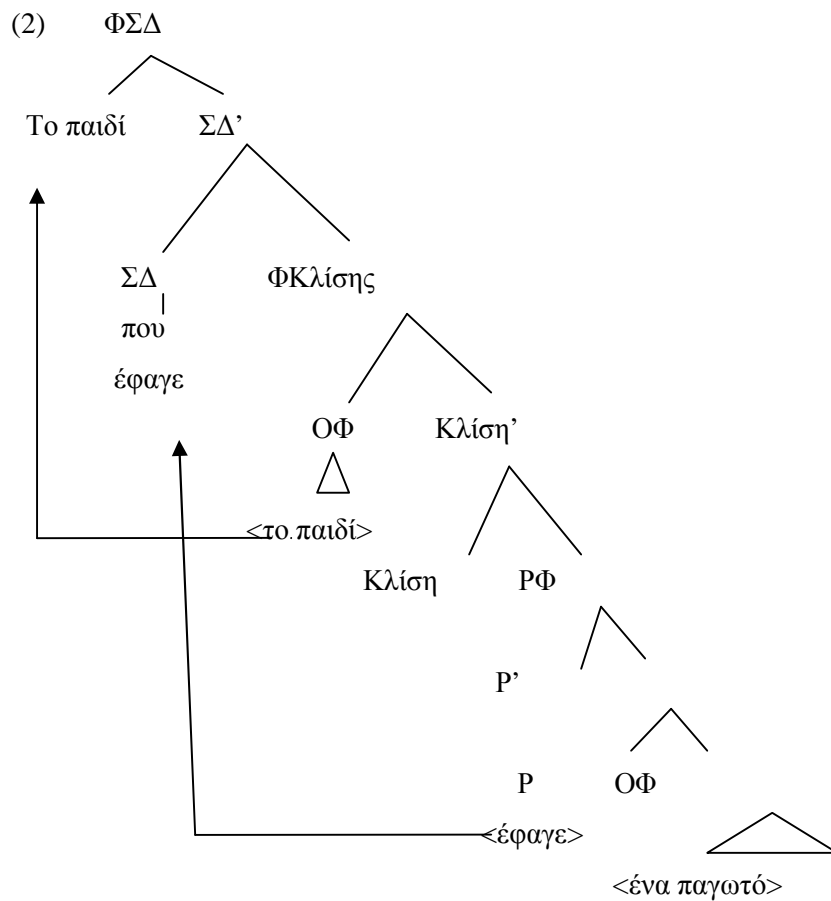
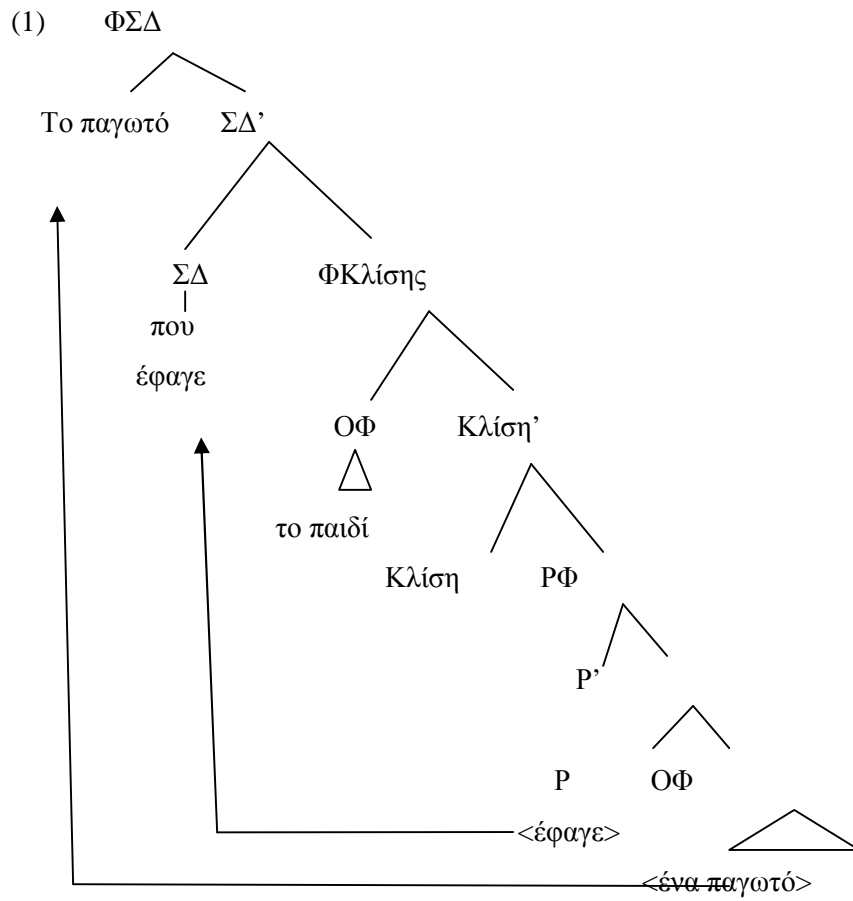
αποτελέσματα και η ανάλυση τους. Και στο δεύτερο μέρος της εργασίας αναφέρονται και αναλύονται οι μη προσδοκώμενες απαντήσεις.

1.1.ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αρχικά, είναι σημαντικό να αναλύσουμε τις αναφορικές προτάσεις καθώς καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας και αποτελούν τον κύριο σκοπό της. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των αναφορικών προτάσεων αποτελεί η σύνθετη δομή τους, η οποία συχνά δυσχεραίνει την κατανόησή τους. Γι' αυτό το λόγο, η κατάκτηση των αναφορικών προτάσεων έχει απασχολήσει έντονα τους ερευνητές τόσο για τις τυπικά αναπτυσσόμενες ομάδες του πληθυσμού, όσο και για τις μη τυπικά αναπτυσσόμενες.

Οι αναφορικές προτάσεις εμπεριέχουν Μετακίνηση Α', δηλαδή, μετακίνηση που καταλήγει στον Χαρακτηριστή της Φράσης Συμπληρωματικού Δείκτη (ΦΣΔ). Στην φράση συμπληρωματικού δείκτη δεν αποδίδεται θεματικός ρόλος. Ένα είδος των αναφορικών προτάσεων είναι οι περιοριστικές αναφορικές προτάσεις, τις οποίες θα αναλύσουμε παρακάτω.

Οι περιοριστικές αναφορικές προτάσεις είναι είτε αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου, (1), είτε αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου, (2). Παρακάτω δίνονται δένδροδιαγράμματα και για τα δύο είδη. Στην πρώτη περίπτωση, (1), το Αντικείμενο «το παγωτό» μετακινείται στον Χαρακτηριστή της ΦΣΔ, και στη δεύτερη το Υποκείμενο, (2). Ο Συμπληρωματικός Δείκτης (ΣΔ) είναι κατειλημμένος από τον αναφορικό τελεστή «που». Το Ρήμα μετακινείται επίσης στον ΣΔ, με αποτέλεσμα στις αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου, (1), να υπάρχει αντιστροφή Ρήματος – Υποκειμένου.

Παρακάτω παρατίθενται παραδείγματα από το κάθε είδος των αναφορικών προτάσεων, που χρησιμοποιήθηκαν και στην συγκεκριμένη έρευνα. Υπάρχουν λοιπόν οι αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου και αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου με διαφορετικό ή ίδιο Γένος.

Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου-ίδιο Γένος:

Εδώ είναι ο αθλητής που ακολουθεί τον παππού.

Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου-διαφορετικό Γένος:

Εδώ είναι ο κύριος που ακολουθεί την αθλήτρια.

Αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου-ίδιο Γένος:

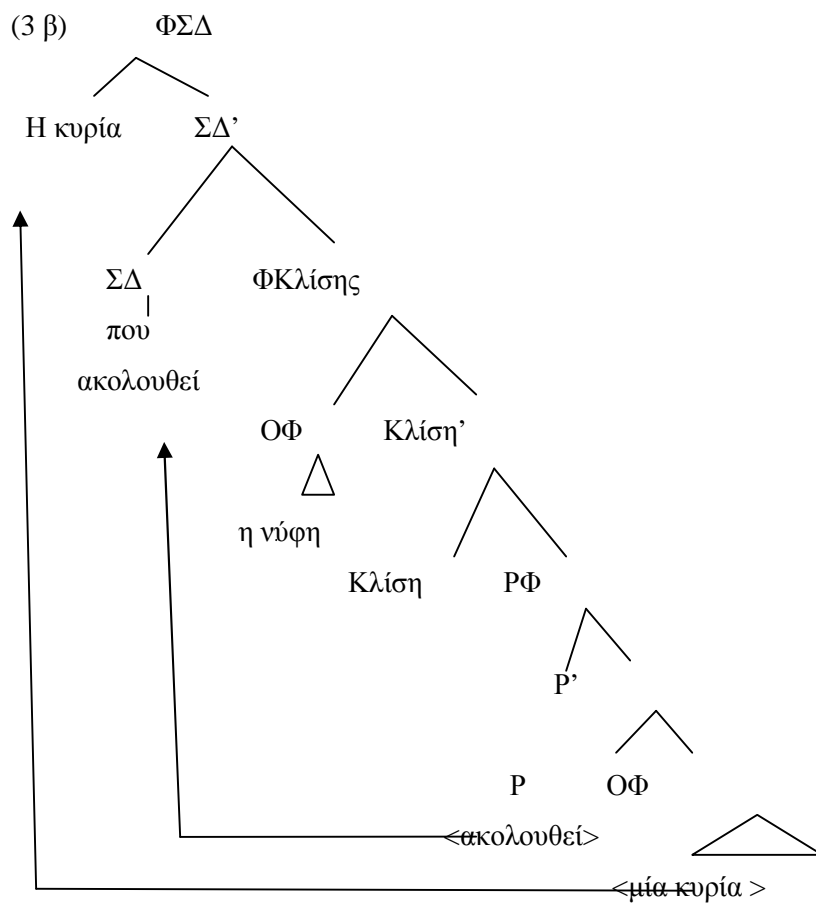
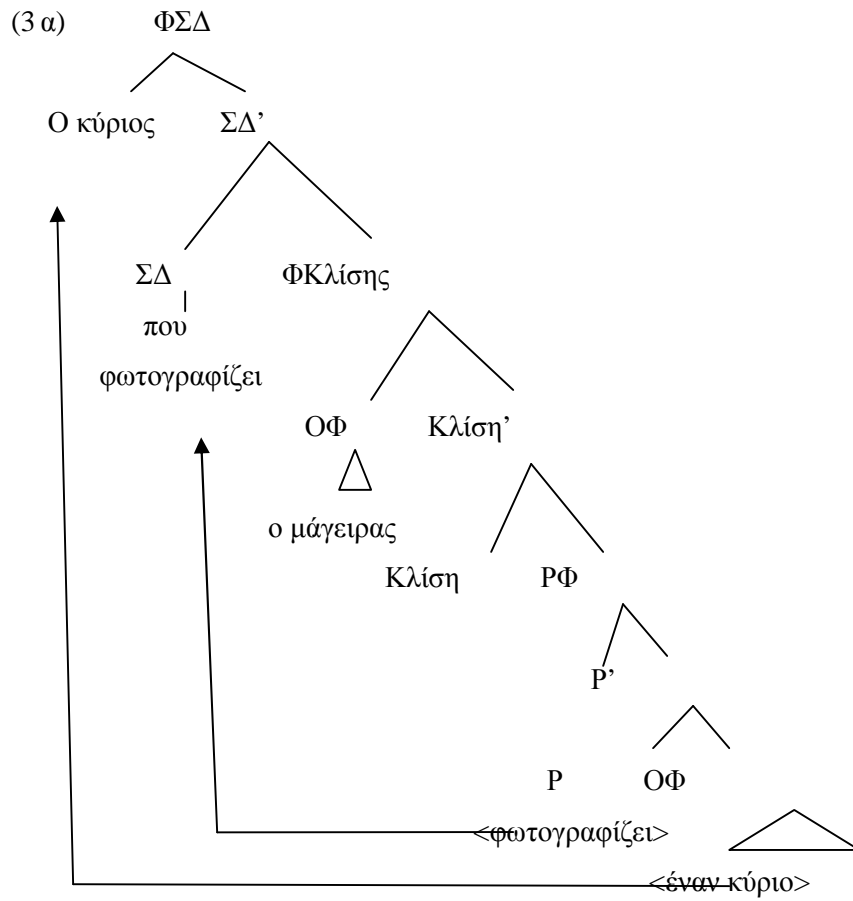
Εδώ είναι ο κύριος που φωτογραφίζει ο μάγειρας.

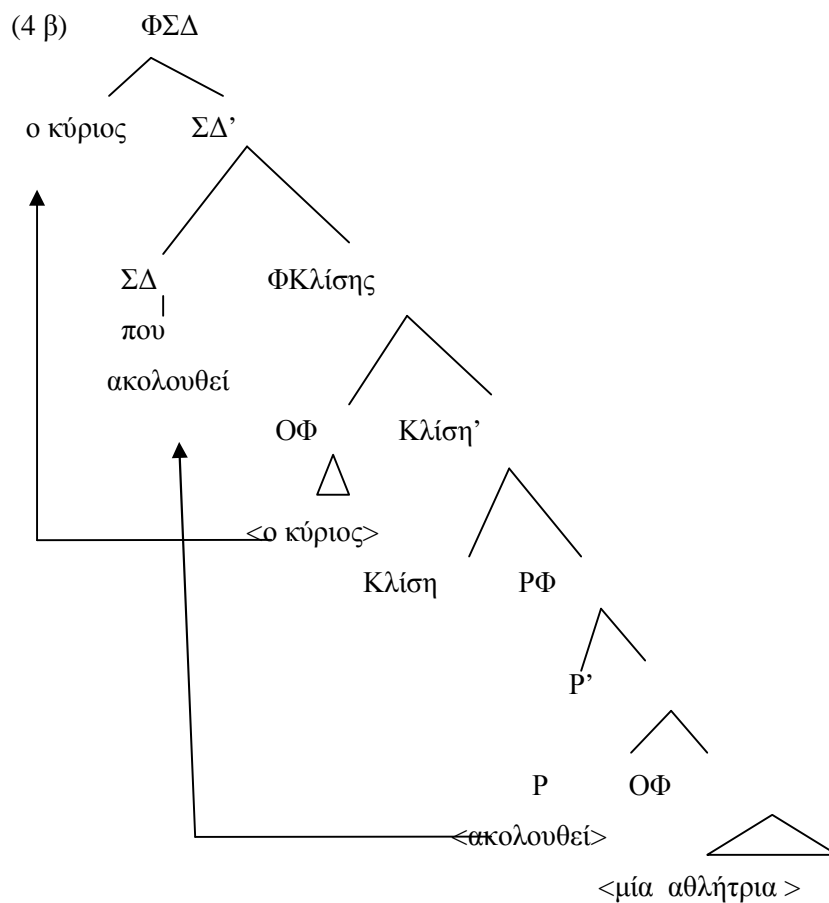
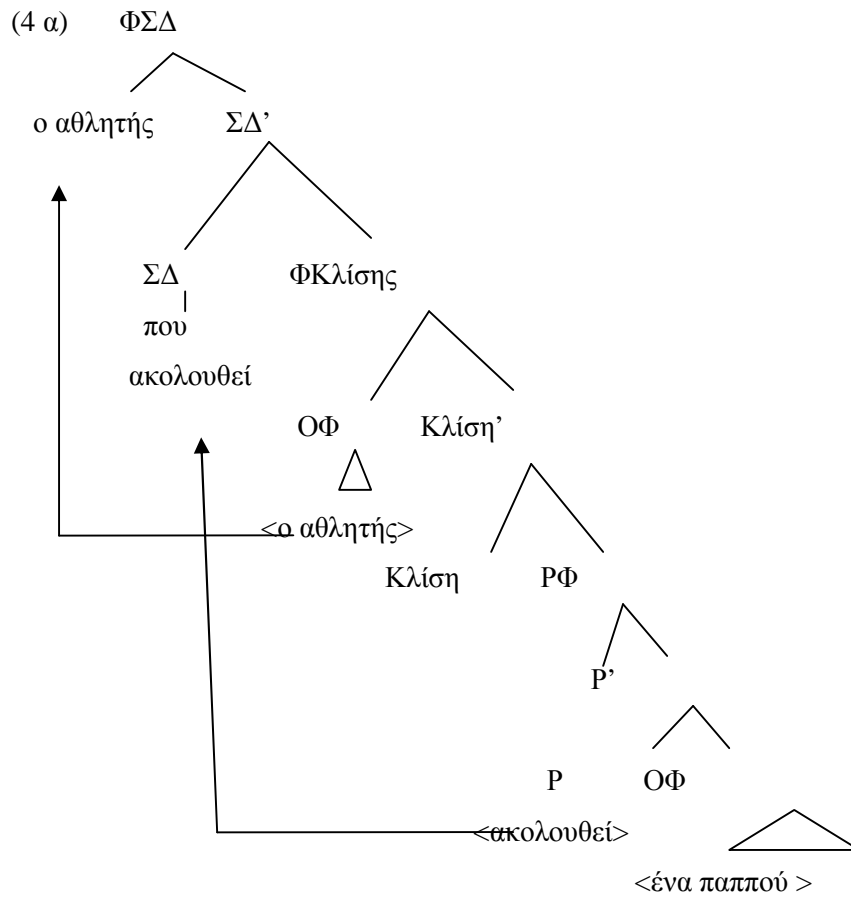
Αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου-ίδιο Γένος:

Εδώ είναι η κυρία που ακολουθεί η νύφη.

Παρακάτω δίνονται δένδροδιαγράμματα και για τα τέσσερα είδη.

Στην πρώτη περίπτωση, (3 α, β), το Αντικείμενο μετακινείται στον Χαρακτηριστή της ΦΣΔ, και στη δεύτερη το Υποκείμενο, (4 α, β). Ο Συμπληρωματικός Δείκτης (ΣΔ) είναι κατειλημμένος από τον αναφορικό τελεστή «που». Το Ρήμα μετακινείται στον ΣΔ, με αποτέλεσμα στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, (3), να υπάρχει αντιστροφή Ρήματος – Υποκειμένου.

Είναι γεγονός ότι όσον αφορά τις αναφορικές προτάσεις της Ελληνικής δεν έχουν γίνει επαρκείς μελέτες. Παρακάτω θα υπάρξει η έκθεση των αποτελεσμάτων από μελέτες που έγιναν στην Ελληνική τόσο σε παιδιά όσο και σε μη τυπικούς πληθυσμούς. Σύμφωνα λοιπόν με την μελέτη των Varlokosta et al. (2015) η οποία διερεύνησε τις αναφορικές προτάσεις των Ελληνόφωνων παιδιών ηλικίας 4;0- 6;4, τόσο τις περιοριστικές αναφορικές προτάσεις όπως και οι παραπάνω, όσο και τις αναφορικές προτάσεις όπως και αυτές που ακολουθούν, η πρώτη από αυτές που ακολουθούν είναι δείγμα αναφορικής πρότασης με ποσοδείκτη ως Υποκείμενο, (5α), και η δεύτερη δείγμα ελεύθερης αναφορικής πρότασης, (5β). Και οι δύο είναι αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, αλλά στο πείραμα είχαν συμπεριληφθεί και αντίστοιχες αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου.

(5) α. Δείξε μου το ζωγράφο που κάποιος κυνηγά.

(5) β. Δείξε μου όποιον κυνηγά ο στρατιώτης.

Βρέθηκε ασυμμετρία μεταξύ αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου και αναφορικών Υποκειμένου. Οι συγγραφείς ισχυρίζονται ακόμη ότι ένας παράγοντας που διευκόλυνε την κατανόηση των αναφορικών προτάσεων, ήταν η Πτώση. Εξάγουν το συμπέρασμά τους από το ότι τα παιδιά τα πήγαν χειρότερα στις προτάσεις με Ονοματική Φράση (ΟΦ) θηλυκού Γένους (επειδή δεν διαφοροποιείται η Πτώση μεταξύ Ονομαστικής και Αιτιατικής: «μαγείρισσα» – «μαγείρισσα»), από προτάσεις με ΟΦ αρσενικού Γένους (οι οποίες διαφοροποιούνται μεταξύ Ονομαστικής και Αιτιατικής: «άνθρωπος» – «άνθρωπο»). Δεν παραθέτουν όμως συγκεκριμένα αποτελέσματα, κι έτσι είναι δύσκολο να αξιολογηθεί αυτό το εύρημα και ο αντίστοιχος ισχυρισμός. Παρόλα αυτά απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση όσον αφορά το Γένος στις αναφορικές προτάσεις. Terzi (2015)

Σύμφωνα με την έρευνα της Stathoroulou (2007) τα παιδιά της ηλικίας 5;0-7;0 ετών παράγουν σχεδόν τα ίδια ποσοστά αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου και Αντικειμένου. Η έρευνα της Stavrakaki (2001), για την κατάκτηση των αναφορικών προτάσεων σε παιδιά χωρίς μαθησιακές δυσκολίες, αναφέρει πως παιδιά ηλικίας 3;5-5;0 ετών κατανοούν τόσο τις αναφορικές Υποκειμένου όσο και Αντικειμένου, με Υποκείμενο που βρίσκεται πριν το ρήμα. Στην ηλικία των 7 ετών μπορεί να γίνει πλέον κατανοητή και η πτώση, προκειμένου να επιλυθεί η αμφισημία και οι αδυναμίες

των παιδιών περιορίζονται αισθητά. Καμία ερευνά όμως μέχρι τώρα δεν έδειξε καλύτερη απόδοση των παιδιών στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου από τις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου.

Όσο αφορά τους μη τυπικούς πληθυσμούς σε πρόσφατη μελέτη που διεξήχθη για τις γλωσσικές ικανότητες αφασικών Broca στην Ελληνική των Terzi & Nanousi (2017), ερευνήθηκαν οι αναφορικές προτάσεις, τόσο Υποκειμένου, όσο και Αντικειμένου.

(6) α. Εδώ είναι ο ναύτης που <ο ναύτης> ακολουθεί τον νεαρό.

(Υποκειμένου – ίδιο Γένος)

β. Εδώ είναι ο αθλητής που <ο αθλητής> χειροκροτεί τη γιαγιά.

(Υποκειμένου – διαφορετικό Γένος)

γ. Εδώ είναι η κοπέλα που φωτογραφίζει η μαγείρισσα <η κοπέλα>

(Αντικειμένου – ίδιο Γένος)

δ. Εδώ είναι η γιαγιά που ακολουθεί ο αθλητής <η γιαγιά>.

(Αντικειμένου – διαφορετικό Γένος)

Τα αποτελέσματα ήταν ότι οι 6 αφασικοί Broca που μελετήθηκαν είχαν πιο χαμηλή απόδοση στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, (6γ)-(6δ), απ' ότι στις αναφορικές Υποκειμένου, (6α)-(6β). Στις ερωτήσεις Αντικειμένου με ίδιο Γένος, (6γ), είχαν 40% σωστές απαντήσεις, ενώ στις ερωτήσεις Αντικειμένου με διαφορετικό Γένος, (4δ), είχαν 67% σωστές απαντήσεις. Είχαν, δηλαδή, περισσότερα λάθη στην περίπτωση που η ΟΦ που είχε μετακινηθεί είχε το ίδιο Γένος με την άλλη ΟΦ της πρότασης, η οποία βρίσκεται μεταξύ αυτής που έχει μετακινηθεί και του ίχνους της. Όλες αυτές οι διαφορές ήταν στατιστικά σημαντικές. Να σημειωθεί επίσης ότι τα λάθη που έκαναν οι συγκεκριμένοι ασθενείς σε μη αναφορικές προτάσεις ελέγχου ήταν γύρω στο 2%, άρα δεν είχαν καμία δυσκολία με το πείραμα γενικά, αλλά με τις συγκεκριμένες προτάσεις.

Ένα επίσης αξιοσημείωτο εύρημα είναι ότι τις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου, παρότι δεν παρεμβάλλεται κάποια ΟΦ μεταξύ της Φράσης που έχει μετακινηθεί και του ίχνους της, η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει θέματα Σχετικής Ελαχιστοποίησης, το ίδιο Γένος στο Υποκείμενο και Αντικείμενο προκαλεί περισσότερα προβλήματα από το διαφορετικό Γένος. Αυτό είναι ένα εύρημα που είναι

δύσκολο να εξηγήσει κανείς αφού τα ίδια χαρακτηριστικά των ΟΦ προκαλούν προβλήματα όταν παρεμποδίζουν τη σχέση της ΟΦ που μετακινείται με το ίχνος της.

Να επισημάνουμε ότι και η μελέτη των Beletti et al. (2012), βρήκε καλύτερη επίδοση στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου όταν οι δύο ΟΦ είχαν διαφορετικό Γένος με ποσοστό 89%, ενώ στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου με ίδιο Γένος 85%. Η διαφορά αυτή βέβαια είναι πολύ μικρότερη από αυτή μεταξύ των προτάσεων Αντικειμένου με ίδιο Γένος, και κατά πάσα πιθανότητα όχι στατιστικά σημαντική. Στην περίπτωση της μελέτης των αφασικών η διαφορά ήταν αρκετά μεγάλη ως προς τις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου με ίδιο Γένος.

Μία άλλη παρατήρηση που πρέπει να γίνει ως προς τα ευρήματα των Terzi & Nanousi (2017) είναι ότι οι προτάσεις Αντικειμένου, (6γ)-(6δ), χρησιμοποιούν δύο ΟΦ που έχουν την ίδια Πτώση, δηλαδή, Ονομαστική, σε αντίθεση με τις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου, (5α)-(5β). Οι αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου, όχι μόνο είναι πιο εύκολες λόγω της μετακίνησης που εμπλέκουν, η οποία δεν διέρχεται από κάποια ΟΦ, αλλά περιέχουν δύο ΟΦ με διαφορετική Πτώση, δηλαδή, η μία ΟΦ έχει Ονομαστική και η άλλη Αιτιατική. Συνεπώς αυτό καθιστά τις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου ακόμη πιο δύσκολες και τις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου ακόμη πιο εύκολες. Σε κάθε περίπτωση, οι προτάσεις Υποκειμένου ήταν συνολικά πολύ καλύτερες από τις αντίστοιχες Αντικειμένου, όπως εξάλλου προβλέπουν όλες οι σχετικές θεωρίες, σε αντίθεση όμως με τα ευρήματα των Nerantzini et al. (2014), αλλά σε συμφωνία με αυτά των Varlokosta et al. (2014). Η κατανόηση όμως των αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου των Nerantzini et al. (2014) ήταν πολύ καλύτερη από αυτή των Varlokosta et al. (2014), 67% και 55% σωστές απαντήσεις αντίστοιχα.

Στην Ελληνική, όπως και σε άλλες γλώσσες, η ουδέτερη σειρά των όρων της πρότασης δεν είναι μόνο η σειρά Υποκείμενο – Ρήμα – Αντικείμενο, αλλά και η σειρά Ρήμα – Υποκείμενο – Αντικείμενο. Ο Grillo (2003, 2009) θεώρησε ότι, στον πληθυσμό με τον οποίο ασχολήθηκε, δηλαδή, τους γραμματικούς, το πρόβλημα με τις μετακινήσεις Αντικειμένου εξηγείται από μια βασική αρχή της συντακτικής θεωρίας, τη Σχετικοποίηση της ελάχιστης απόστασης (Relativized Minimality; Rizzi 1990, 2004). Αυτή η αρχή ισχυρίζεται ότι, σε περιπτώσεις μετακίνησης, η Φράση που έχει μετακινηθεί θα πρέπει να μπορεί να συνδέεται με το ίχνος της, δηλαδή, με το

σημείο απ' όπου έχει ξεκινήσει. Αυτή η σύνδεση όμως δεν καθίσταται δυνατή αν παρεμβάλλεται κάποιο άλλο στοιχείο με παρόμοια χαρακτηριστικά

.

Επιπλέον, το γεγονός ότι στις αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου της Ελληνικής το Ρήμα βρίσκεται υποχρεωτικά πριν από το Υποκείμενο, σε αντίθεση με άλλες γλώσσες, όπως η Εβραϊκή και η Ιταλική, στις οποίες το Υποκείμενο μπορεί να βρίσκεται πριν από το Ρήμα, και μάλιστα οι αναφορικές προτάσεις έχουν αξιολογηθεί ακριβώς με αυτή τη σειρά, δηλαδή, με τη σειρά (Αντικείμενο) – Υποκείμενο – Ρήμα, είναι ένα θέμα που αξίζει να διερευνηθεί για να κατανοηθεί πόσο σημαντική είναι η διαφορά μεταξύ Εβραϊκής/Ιταλικής και Ελληνικής.

1.1.2.ΠΩΣ ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΣΤΑ ΙΤΑΛΙΚΑ ΚΑΙ ΕΒΡΑΙΚΑ (BELLETTI ET AL.)

Οι Belletti et al. (2012) μελέτησαν κατά πόσο η μορφολογία του Γένους επηρεάζει την κατανόηση των παιδιών στις αναφορικές προτάσεις στην Εβραϊκή και Ιταλική γλώσσα. Οι συμμετέχοντες ήταν 62 παιδιά ηλικίας 3;9-5;5, 31 ομιλητές της Εβραϊκής και 31 ομιλητές της Ιταλικής. Η κατανόηση των σχετικών όρων αξιολογήθηκε χρησιμοποιώντας μια φράση που έπρεπε να ταιριάζουν με μια εικόνα. Τα κύρια αποτελέσματα ήταν ότι όταν το Γένος του Υποκειμένου και του Αντικειμένου μέσα στην πρόταση ήταν διαφορετικό, βελτιώθηκε η κατανόηση των προτάσεων στους ομιλητές των Εβραϊκών από όταν το Γένος Υποκειμένου και Αντικειμένου ήταν ίδιο, δεν επηρέασε όμως σημαντικά την κατανόηση στα Ιταλικά.

Η έρευνα των Belletti et al. (2012) έδειξε ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερη διαφορά στα ποσοστά επιτυχίας όσον αφορά την κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου ανάλογα με το αν οι δύο ΟΦ της πρότασης έχουν ίδιο, (85% ποσοστό σωστών απαντήσεων), ή διαφορετικό Γένος (89% ποσοστό σωστών απαντήσεων), επειδή έτσι κι αλλιώς δεν παρεμβάλλεται η μία ΟΦ στην άλλη και το ίχνος της. Αντίθετα, υπάρχει μεγάλη διαφορά στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, επειδή σε κάποιες προτάσεις το Υποκείμενο έχει το ίδιο Γένος με την ΟΦ που έχει μετακινηθεί, αλλά σε άλλες διαφορετικό Γένος. Έτσι, ενώ η σωστή απόδοση στην πρώτη περίπτωση είναι 67%, στη δεύτερη ανεβαίνει στο 81%.

Στην Ιταλική, δεν υπάρχει βελτίωση στην κατανόηση όταν γίνεται διαφοροποίηση του Γένους, η διαφοροποίηση συμβαίνει στην Εβραϊκή. Αυτό συμβαίνει επειδή σε αυτή τη γλώσσα το χαρακτηριστικό Γένος φαίνεται και στη μορφολογία του Ρήματος. Με άλλα λόγια, το Ρήμα της Εβραϊκής, αλλά όχι της Ιταλικής, έχει διαφορετική μορφολογία, και αυτό γιατί το Γένος στην Εβραϊκή γλώσσα το βρίσκουμε και στο Ρήμα, δηλαδή το Ρήμα και το Υποκείμενο συμφωνούν. Επομένως, το Γένος είναι συντακτικά ενεργό και έχει μεγαλύτερη ισχύ από την Ιταλική και την Ελληνική γλώσσα.

Βασιζόμενοι στην παραπάνω έρευνα, αναφορικά με το Γένος Αντικειμένου-Υποκειμένου σε Εβραϊκά και Ιταλικά, παρακάτω θα αναλύσουμε κατά πόσο το ίδιο ή διαφορετικό Γένος βοηθάει την κατανόηση αναφορικών προτάσεων σε παιδιά τυπικής ανάπτυξης (4;2-5;6 ετών) με μητρική γλώσσα την Ελληνική. Επιπλέον θα διερευνήσουμε αν υπάρχει διαφορά στην κατανόηση μεταξύ αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου και αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου γενικά καθώς και των παθητικών και ενεργητικών προτάσεων.

1.2.ΠΑΘΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η δεύτερη ομάδα προτάσεων που θα αναλύσουμε είναι παθητικές προτάσεις. Αν και η παρούσα μελέτη ερευνά τις αναφορικές προτάσεις, οι παθητικές προτάσεις αποτελούν ένα μεγάλο μέρος της δοκιμασίας. Ο λόγος που υπάρχει αυτό το είδος των προτάσεων στην μελέτη είναι γιατί το πρωτόκολλο τις είχε, δηλαδή η μελέτη των Terzi & Nanousi (2017) και έτσι τις εξετάζουμε και εμείς. Επιπλέον και αυτό το είδος των προτάσεων περιέχει Μετακίνηση Α', όπως και οι αναφορικές προτάσεις κάνοντας την κατανόηση τους δύσκολη τόσο στα παιδιά όπως και στους αγραμματικούς. Στις παθητικές προτάσεις λοιπόν, το Ρήμα έχει διαφορετική μορφολογία από το ρήμα των ενεργητικών προτάσεων. Οι παθητικές προτάσεις εμπεριέχουν μια προθετική φράση η οποία εισάγεται από το «από» και ονομάζεται παθητικό αίτιο, της οποίας η ΟΦ έχει τον ίδιο θεματικό ρόλο με αυτόν του Υποκειμένου της ενεργητικής πρότασης. Επίσης η ΟΦ συμπλήρωμα του Ρήματος της ενεργητικής πρότασης είναι το Υποκείμενο της παθητικής πρότασης. Στην περίπτωση της ενεργητικής πρότασης η ΟΦ φέρει Αιτιατική Πτώση, ενώ στην περίπτωση της παθητικής φέρει Ονομαστική.

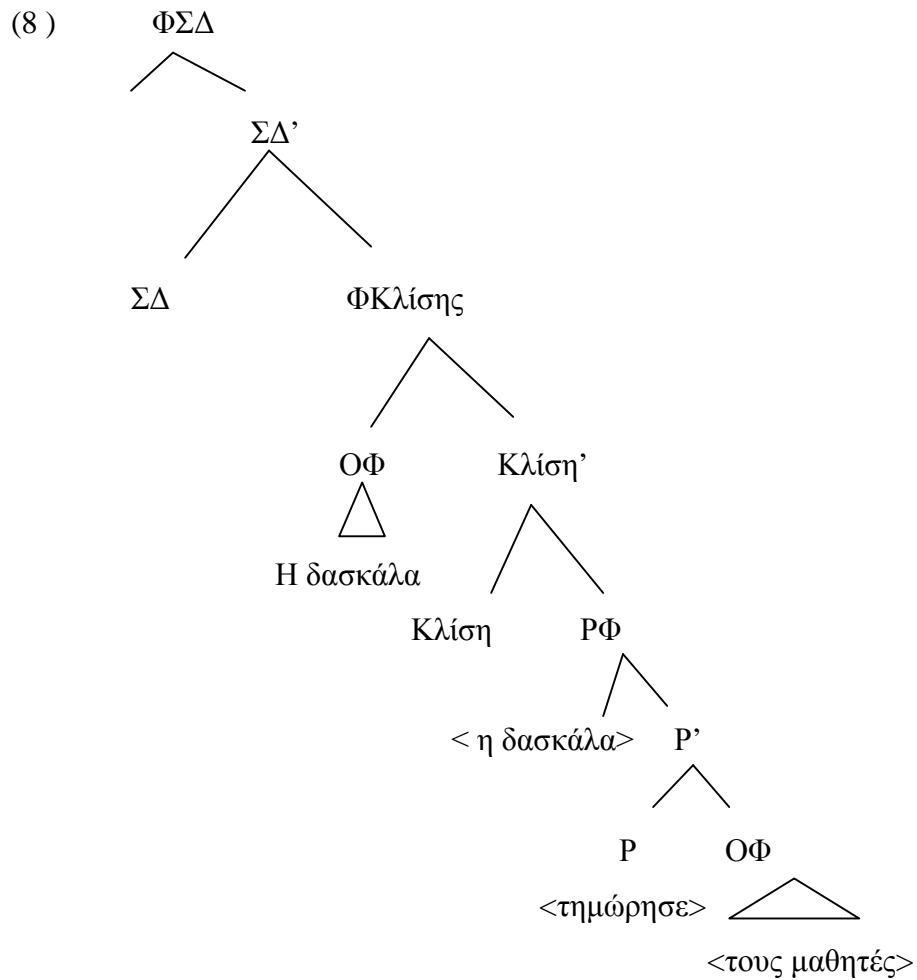
Τα Υποκείμενα των παθητικών προτάσεων έχουν τους ίδιους θεματικούς ρόλους με τα συμπληρώματα/αντικείμενα των αντίστοιχων ενεργητικών προτάσεων. Παρατηρούμε, δηλαδή ότι ενώ η ΟΦ «τους μαθητές» μπορεί να σταθεί ως Αντικείμενο του Ρήματος τιμωρήθηκαν, οι ΟΦ «τις κούνιες» και «τα ψάρια» δεν μπορούν (7α). Η ΟΦ «τις κούνιες» μάλιστα είναι εντελώς αδύνατη. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει με τα αντίστοιχα Υποκείμενα στην (7β).

(7) α. Τιμώρησαν τους μαθητές. Τιμώρησαν τα ψάρια. . Τιμώρησαν τις κούνιες .

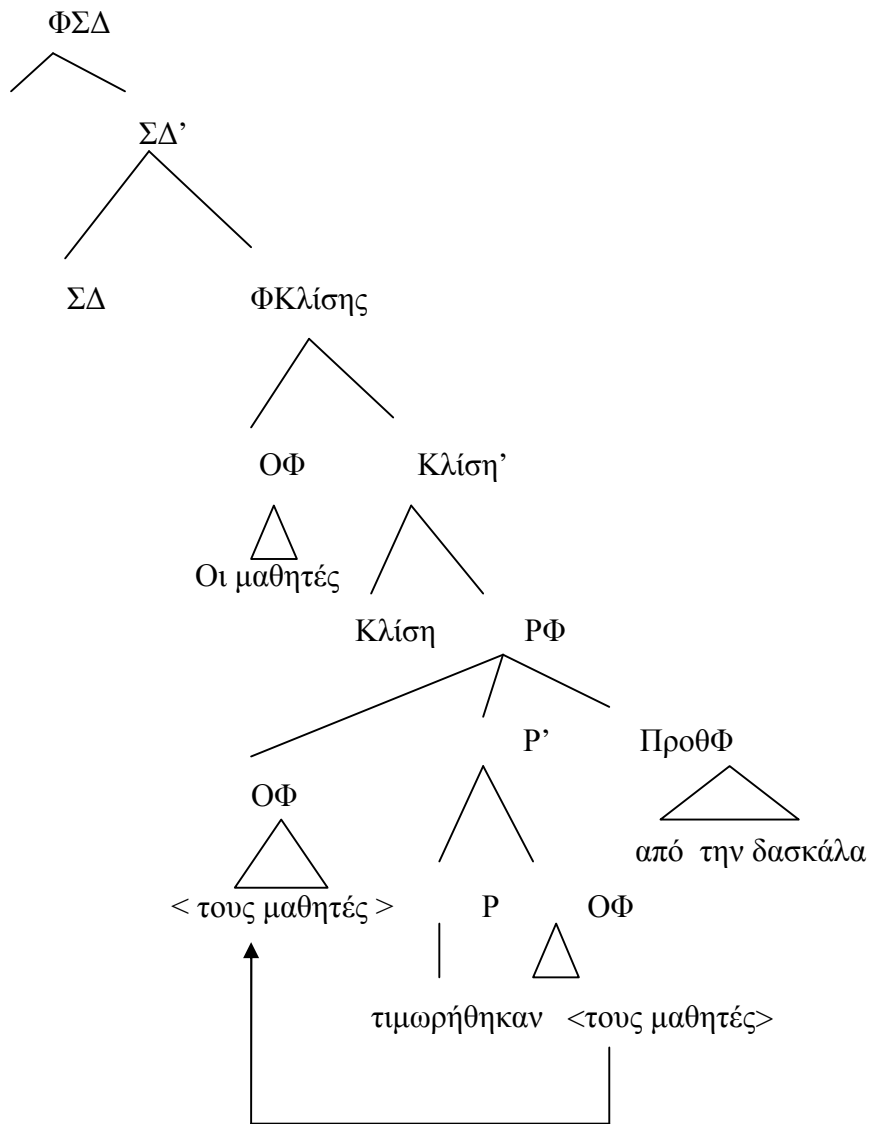
(7) β. Οι μαθητές τιμωρήθηκαν. Τα ψάρια τιμωρήθηκαν. Οι κούνιες τιμωρήθηκαν.

Υποθέτουμε ότι οι Αρχές της Καθολικής Γραμματικής συσχετίζουν τη θεματική δομή, δηλ., τη σχέση που έχει το Ρήμα με τα ορίσματά του, με τη συντακτική δομή με ομοιόμορφο τρόπο. Αυτό σημαίνει ότι τα Υποκείμενα των παθητικών προτάσεων βρίσκονται αρχικά στην ίδια θέση με τα Αντικείμενα των ενεργητικών προτάσεων, (8) – (9). Δηλαδή, σε όλες τις προηγούμενες περιπτώσεις οι ΟΦ Υποκείμενα των παθητικών προτάσεων, είναι συμπληρώματα του Ρήματος το οποίο και τους

προσδίδει τον θεματικό ρόλο του δέκτη/θέματος. Στη συνέχεια, οι ΟΦ συμπληρώματα της παθητικής πρότασης μετακινούνται στη θέση του Υποκειμένου, όπως βλέπουμε στο δένδρο (9).

(9)

«Οι μαθητές τιμωρήθηκαν από την δασκάλα».

Από τις δομές με μετακίνηση A, οι παθητικές προτάσεις είναι γνωστές ως ιδιαίτερα προβληματικές, τόσο σε περιπτώσεις διαταραχών, όσο και στην περίπτωση της παιδικής γλώσσας.

Παλιότερες έρευνες στην Αγγλική είχαν βρει ότι τα παιδιά ηλικίας 4 έως και 5 ετών καταλαβαίνουν και παράγουν παθητικές προτάσεις με ρήματα που μεταφέρουν ενέργεια. Τα παιδιά λοιπόν αργούν να κατακτήσουν αυτές τις παθητικές προτάσεις επειδή αργούν να κατακτήσουν τις Αλυσίδες A, ακριβώς επειδή οι Αλυσίδες A δεν ωριμάζουν μέχρι κάποια ηλικία. Αυτή η υπόθεση μας δείχνει ότι, τα παιδιά τα

πηγαίνουν καλά στις παθητικές προτάσεις των ρημάτων που μεταφέρουν ενέργεια, επειδή σε αυτές δεν χρειάζεται να γίνει μεταβίβαση θεματικού ρόλου από τη θέση του υποκειμένου στην ΠροθΦ.

Οι Terzi & Wexler (2002) και Driva & Terzi (2008) μελέτησαν την κατάκτηση των παθητικών προτάσεων της ελληνικής γλώσσας. Επίσης σε μία τελευταία μελέτη των Terzi et al.(2014) φαίνεται ότι τα παιδιά μέχρι την ηλικία των 6 χρονών έχουν κατακτήσει τις παθητικές προτάσεις σε ποσοστό 75%, όταν τα υπόλοιπα είδη των προτάσεων έχουν κατακτηθεί 100%. Αν και το ποσοστό 75% είναι μεγάλο αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει δυσκολία στην κατάκτηση των παθητικών προτάσεων σε σύγκριση με τα άλλα είδη προτάσεων. Έτσι οι παθητικές προτάσεις δεν κατακτώνται νωρίτερα από την ηλικία των έξι μηνών περίπου.

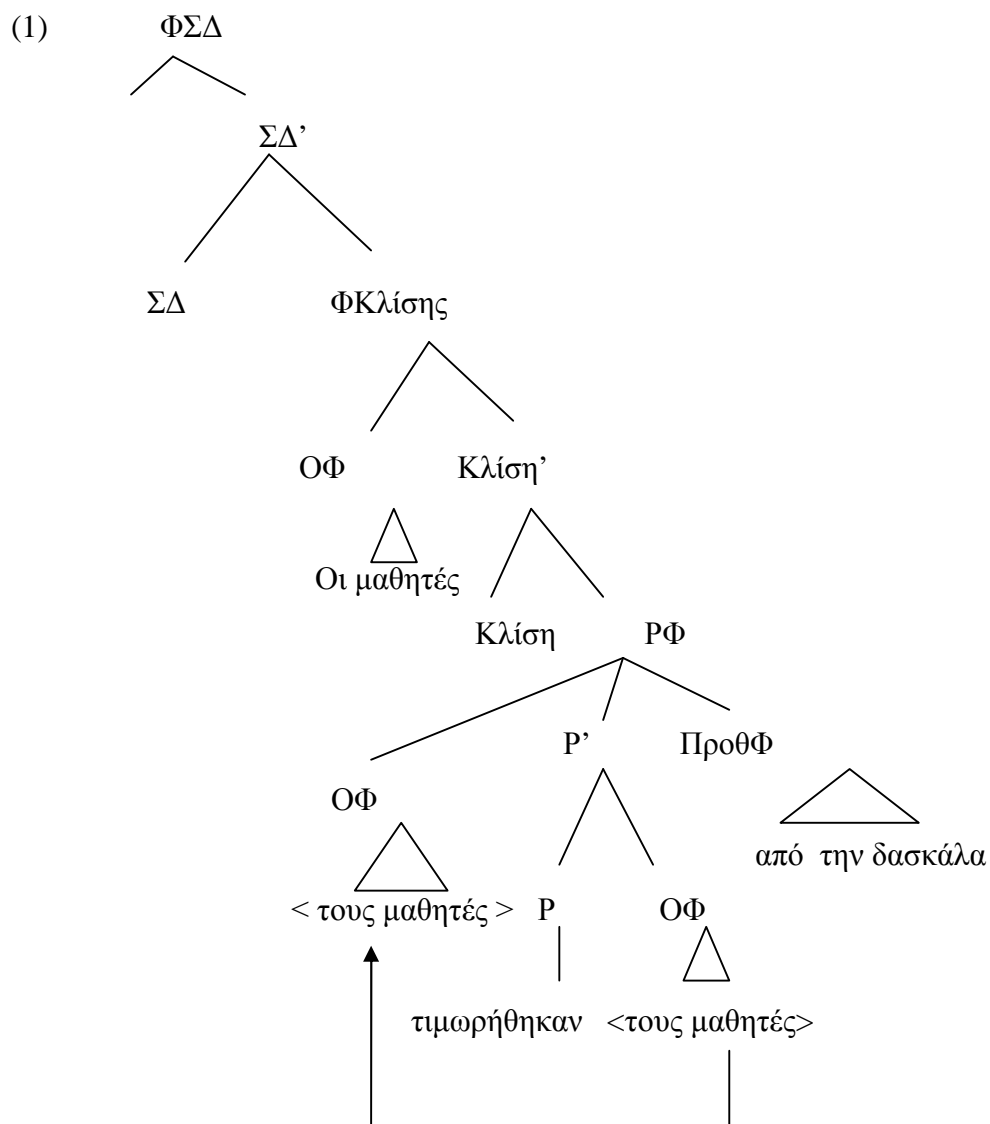
Οι παθητικές προτάσεις είναι μία συντακτική δομή που έχει μελετηθεί εκτενώς και στην περίπτωση της αφασίας Broca. Σε μία σειρά από μελέτες εδώ και χρόνια, ο Grodzinsky παρατήρησε ότι οι αφασικοί τύπου Broca, συγκεκριμένα, οι γραμματικοί, δεν τα πήγαιναν καθόλου καλά στις παθητικές προτάσεις Grodzinsky (1986, 1990). Ο τρόπος με τον οποίον συμπεριφέρονται είναι τυχαίος, δηλ., αν τους ζητηθεί να ερμηνεύσουν μια σειρά από παθητικές προτάσεις, δεν θα τις ερμηνεύσουν ως ενεργητικές, αλλά θα ερμηνεύσουν τις μισές περίπου από αυτές ως ενεργητικές και τις άλλες ως παθητικές.

Ο Grodzinsky απέδωσε αυτήν την αδυναμία των γραμματικών ως πρόβλημα που σχετίζεται με το ίχνος που αφήνει πίσω της η ΟΦ στο σημείο από το οποίο μετακινείται, όπως φαίνεται στο δένδρο (2). Για την ακρίβεια, ο Grodzinsky υπέθεσε ότι το ίχνος διαγράφεται στον γραμματισμό. Επειδή το ίχνος, <τους μαθητές> σε αυτήν την περίπτωση, δίνει στοιχεία για τον θεματικό ρόλο της ΟΦ που έχει μετακινηθεί και της σχέσης της με το ρηματικό σύνολο, αν δεν υπάρχει το ίχνος ο ομιλητής δεν μπορεί να καταλάβει τον θεματικό ρόλο της ΟΦ, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ερμηνεύσει την πρόταση.

Η θεωρία του Grodzinsky ονομάστηκε Υπόθεση Απαλειφής του Ίχνους (Trace Deletion Hypothesis). Πρόκειται για μία θεωρία που προσπάθησε να εξηγήσει το γεγονός ότι οι γραμματικοί δεν ερμηνεύουν τις παθητικές προτάσεις ως ενεργητικές, αλλά τις ερμηνεύουν άλλες φορές σωστά και άλλες λάθος σε ποσοστό

50/50 περίπου, δηλ., έχουν τυχαία συμπεριφορά. Αυτή η συμπεριφορά, σύμφωνα με τον Grodzinsky, σημαίνει ότι οι αγραμματικοί ερμηνεύουν την πρώτη ΟΦ που βλέπουν ως δράστη και μετά, όταν φτάσουν στην ΟΦ του ποιητικού αιτίου, μπερδεύονται και καταλήγουν σε τυχαία ερμηνεία. Αν όμως δεν είχε διαγραφεί το ίχνος, θα μπορούσαν να συνδέσουν την πρώτη ΟΦ που βλέπουν με το σημείο από το οποίο πήρε τον θεματικό της ρόλο, ο οποίος προφανώς ήταν ο θεματικός ρόλος του θέματος/δέκτη που είχε από τη θέση του Αντικειμένου της αντίστοιχης ενεργητικής πρότασης.

«Οι μαθητές τιμωρήθηκαν από την δασκάλα».

Υπάρχει ακόμα ένα είδος παθητικών προτάσεων οι αναστρέψιμες παθητικές προτάσεις (reversible passives), οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν και σε αυτή την μελέτη και οι οποίες χρησιμοποιούν ως μέσο ερμηνείας τους τη σύνταξη και μόνο και όχι εξωγλωσσικά δεδομένα. Μια τέτοια πρόταση είναι η πρόταση (α). Αντίθετα, η πρόταση (β) δεν είναι αναστρέψιμη παθητική πρόταση, επειδή οι δύο ΟΦ που περιλαμβάνει δεν είναι τέτοιες που μπορούν να πάρουν είτε τον θεματικό ρόλο του δράστη είτε τον θεματικό ρόλο του δέκτη. Κάτι τέτοιο όμως μπορεί να γίνει με τις ΟΦ της πρότασης (α), δηλαδή, η μία ΟΦ μπορεί να πάρει τη θέση και τον θεματικό ρόλο της άλλης, και πρόταση να είναι ερμηνεύσιμη.

α. Ο γαμπρός φωτογραφίζεται από την γιαγιά.

β. Το φουστάνι φορέθηκε από την κοπέλα.

Ακριβώς επειδή η πρόταση (β) δεν είναι αναστρέψιμη, αν κάποιος την ερμηνεύσει σωστά δεν σημαίνει απαραίτητα ότι ξέρει τη δομή των παθητικών προτάσεων. Μπορεί απλά να ξέρει ότι είναι αναμενόμενο η κοπέλα να φοράει το φόρεμα και όχι το φόρεμα την κοπέλα, δηλ., «το φόρεμα» μπορεί να έχει θεματικό ρόλο δέκτη, αλλά είναι δύσκολο να το φανταστούμε ως δράστη. Συνεπώς και μόνο γνωρίζοντας πώς λειτουργεί ο κόσμος θα μπορούν να ερμηνεύσουν παθητικές προτάσεις όπως η (β) χωρίς τη γνώση και τη χρήση της συντακτικής δομής της. Οι γνώσεις που έχουμε για τον κόσμο όμως δεν μπορούν να μας βοηθήσουν να ερμηνεύσουμε την αναστρέψιμη (α), γι αυτό και θα πρέπει να δίνονται στους αγραμματικούς τέτοιου είδους προτάσεις προκειμένου να αξιολογήσουμε κατά πόσο είναι σε θέση να ερμηνεύσουν παθητικές προτάσεις και, συνεπώς, κατά πόσο έχουν ελλειμματικό ή όχι συντακτικό τομέα.

Στην Ελληνική έχουν γίνει ελάχιστες μελέτες για τις παθητικές προτάσεις των αφασικών Broca/αγραμματικών. Σε πρόσφατη έρευνά σε 6 αφασικών Broca με μη ρέοντα λόγο (αγραμματικών) βρέθηκε ότι είχαν 90% σωστή κατανόηση των παθητικών προτάσεων Nanousi & Terzi (2015). Τα ίδια άτομα είχαν ιδιαίτερα χαμηλή επίδοση τόσο στην εκμαίευση του αόριστου Χρόνου και των κλιτικών αντωνυμιών, όσο και στην κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου, γεγονός που σημαίνει ότι σε καμία περίπτωση δεν επρόκειτο για άτομα με άθικτες γλωσσικές ικανότητες.

Μέχρι τώρα δεν υπάρχουν εμφανή ευρήματα για το ότι οι παθητικές προτάσεις των Ελληνόφωνων αφασικών Broca είναι ελλειμματικές και μάλιστα οι μέχρι τώρα ενδείξεις μας λένε το αντίθετο. Αν πραγματικά ισχύει κάτι τέτοιο, θα πρέπει να δοθεί και η αντίστοιχη ερμηνεία, δεδομένου του ότι στην Ελληνική, σε αντίθεση με τη Γερμανική ή την Ολλανδική, τα αντικείμενα δεν εμφανίζονται στα αριστερά του Ρήματος στις ουδέτερες ενεργητικές προτάσεις. Οι Nanousi & Terzi (2015) ισχυρίζονται ότι αυτό που βοηθάει τους Έλληνες αγραμματικούς ως προς τις παθητικές προτάσεις είναι και ο παράγοντας που τις διαφοροποιεί από τις παθητικές προτάσεις άλλων γλωσσών, δηλαδή το γεγονός ότι δεν σχηματίζονται με βοηθητικό Ρήμα, αλλά είναι συνθετικές, δηλαδή φτιάχνονται (και ερμηνεύονται) με την ειδική μορφολογία του Ρήματος. Με άλλα λόγια, οι Nanousi & Terzi ισχυρίζονται ότι, κατά κάποιον τρόπο, ο τύπος της γλώσσας καθ' εαυτός, και συγκεκριμένα ο τρόπος με τον οποίον σχηματίζει παθητικές προτάσεις η Ελληνική, συμβάλλει στο να παρουσιάζονται λιγότερα προβλήματα σε αυτό το είδος των προτάσεων.

Η αιτία που γίνεται λόγος για τις παθητικές προτάσεις στους αγραμματικούς είναι γιατί και αυτές οι προτάσεις περιέχουν Μετακίνηση Α', και θα έπρεπε να παρουσιάζουν δυσκολία και σε αυτό το είδος προτάσεων όπως και στις αναφορικές προτάσεις αλλά δεν παρουσιάζουν. Επίσης τα παιδιά στην Ελληνική δεν παρουσιάζουν μεγάλη δυσκολία στην κατανόηση των παθητικών προτάσεων σε σχέση με άλλες γλώσσες, και για τους δύο αυτούς πληθυσμούς αυτό μάλλον συμβαίνει γιατί δεν σχηματίζονται με βοηθητικό Ρήμα οι παθητικές προτάσεις, αλλά είναι συνθετικές, δηλαδή φτιάχνονται (και ερμηνεύονται) με την ειδική μορφολογία του Ρήματος. Αυτό το συμπέρασμα έρχεται σε αντίθεση με τα παιδιά της παρούσας μελέτη, τα οποία παρουσίασαν μικρά ποσοστά επιτυχίας σε αυτό το είδος των προτάσεων και αυτό ίσως οφείλεται στο είδος των προτάσεων που χρησιμοποιήθηκαν που ήταν αναστρέψιμες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην παρούσα έρευνα θα μελετήσουμε αν τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης 4;2-5;6 ετών έχουν κατακτήσει τις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου και Υποκειμένου και πως η ιδιότητα του Γένους επηρεάζει την κατανόηση τους. Συγκεκριμένα στόχος της έρευνας είναι να διερευνηθεί:

α) αν υπάρχει διαφορά μεταξύ αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου και αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου,

β) αν στην κάθε κατηγορία των προτάσεων που υπάρχουν στην έρευνα: ενεργητικές, παθητικές, αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου και αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, αλλά κυρίως στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, υπάρχει διαφορά μεταξύ αυτών με ίδιο Γένος, δηλαδή όταν οι δυο ονοματικές φράσεις της πρότασης (Υποκείμενο και Αντικείμενο) έχουν ίδιο Γένος και αυτών με διαφορετικό Γένος. Οι ενεργητικές και οι παθητικές προτάσεις υπάρχουν στις δοκιμασίες γιατί υπήρχαν στην πρωτότυπη δοκιμασία των Terzi & Nanousi (2017) από όπου πήραμε και το έναυσμα για αυτή την έρευνα.

γ) αν υπάρχει διαφορά μεταξύ αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου, αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου, παθητικών και ενεργητικών προτάσεων συνολικά.

Το κύριο ερέθισμα για αυτή τη μελέτη ήταν κυρίως η ερευνά των Belletti et al. (2012), η οποία μελετά αν η μορφολογία του Γένους επηρεάζει την κατανόηση στα παιδιά στις αναφορικές προτάσεις στα Εβραϊκά και Ιταλικά. Τα κύρια αποτελέσματα ήταν ότι όταν το Γένος του Υποκειμένου και του Αντικειμένου των αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου ήταν διαφορετικό, βελτιώθηκε η κατανόηση των προτάσεων στους ομιλητές των Εβραϊκών από όταν το Γένος Υποκειμένου και Αντικειμένου ήταν ίδιο, δεν επηρέασε όμως σημαντικά την κατανόηση στα Ιταλικά.

Επιπλέον ερέθισμα ήταν η ερευνά των Nanousi & Terzi (2016) η όποια μελέτησε την κατανόηση των αφασικών Broca στις αναφορικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας τις ίδιες δοκιμασίες που χρησιμοποιήθηκαν και στην παρούσα μελέτη. Η μελέτη βρήκε

ότι είχαν σαφώς πιο χαμηλή απόδοση στις αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου απ' ότι στις αναφορικές Υποκειμένου. Όσον αφορά το Γένος, η απόδοση τους ήταν καλύτερη στις αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου με διαφορετικό Γένος Υποκειμένου-Αντικείμενου.

Η έρευνα μας λοιπόν χωρίζεται σε δυο δοκιμασίες. Στην πρώτη δοκιμασία οι αναφορικές προτάσεις είχαν ως οδηγία τις λέξεις, «εδώ είναι» (1) και στην δεύτερη, «δείξε» (2).

1. Εδώ είναι η κυρία που ακολουθεί τον κύριο.
2. Δείξε την κυρία που ακολουθεί τον κύριο.

Εδώ παρατηρούμε:

- α. όταν η πρόταση εισάγεται με το «εδώ είναι» , το Υποκείμενο της πρότασης έχει ονομαστική πτώση.
- β. όταν η πρόταση εισάγεται με το «δείξε» το Υποκείμενο μπαίνει πάντα σε αιτιατική πτώση.

Αυτό είναι ένα φαινόμενο που αξίζει να δούμε αν θα βοηθήσει την κατανόηση των παιδιών καθώς συνήθως το Υποκείμενο βρίσκεται σε ονομαστική πτώση στην Ελληνική ενώ με την εισαγωγή του «δείξε» το Υποκείμενο έχει πτώση Αιτιατική. Επιπλέον στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου εισάγοντας το «δείξε» θα έχουμε το Υποκείμενο και το Αντικείμενο στην ίδια πτώση, την Αιτιατική. Αυτό περιμένουμε να δυσκολεύει την κατανόηση των παιδιών. Αντίθετα στις αναφορικές Αντικείμενου το Υποκείμενο θα έχει αιτιατική και το Αντικείμενο ονομαστική. Περιμένουμε λοιπόν στην δεύτερη δοκιμασία η διαφορετική πτώση στο Αντικείμενο-Υποκείμενο να βοηθήσει την κατανόηση των παιδιών στις αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου. Να διαχωρίζουν, δηλαδή πιο εύκολα ποιό είναι το Υποκείμενο και ποιό το Αντικείμενο.

2.2.ΔΕΙΓΜΑ

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 10 παιδιά τυπικής ανάπτυξης, ηλικίας 4;2 έως 5;6 ετών. Τα παιδιά προήρθαν από το νηπιαγωγείο «Παιχνιδαγωγείο» στην Αθήνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΗΛΙΚΙΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ

	Ηλικία
Παιδί 1	4;2
Παιδί 2	4;11
Παιδί 3	5;1
Παιδί 4	5;6
Παιδί 5	5;2
Παιδί 6	4;11
Παιδί 7	5;3
Παιδί 8	5;2
Παιδί 9	4;7
Παιδί 10	5;2
Μ.Ο	5 ;1

2.3.ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ

Για την εξέταση της κατανόησης των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου και Αντικειμένου και των παθητικών προτάσεων χορηγήθηκαν δυο δοκιμασίες με επιλογή εικόνων. Στην αρχή της δοκιμασίας χορηγήθηκαν στα παιδιά 2 σετ εικόνων δοκιμαστικά έτσι ώστε να κατανοήσουν τις απαιτήσεις της δοκιμασίας. Ο ερευνητής έλεγε στο παιδί μια πρόταση που απεικόνιζε τη μια από τις τρεις εικόνες και το παιδί καλούταν να την υποδείξει. Στις δυο πρώτες δοκιμαστικές προτάσεις εξηγούνταν στο παιδί οι χαρακτήρες που θα έβλεπε στις εικόνες και όποια άλλη απορία υπήρχε. Οι απαντήσεις που δόθηκαν στο δοκιμαστικό μέρος δεν λήφθηκαν υπόψη στα αποτελέσματα της έρευνας.

Στην πρώτη καθώς και στην δεύτερη δοκιμασία χρησιμοποιήθηκαν 96 σετ 3 ασπρόμαυρων εικόνων στην καθεμία. Οι προτάσεις ήταν παθητικές, ενεργητικές, αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου και αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου. Οι προτάσεις αποτελούνταν από δυο ουσιαστικά, Υποκείμενο και Αντικείμενο.

Στην δοκιμασία 1 οι προτάσεις εισάγονταν με τις λέξεις «*εδώ είναι*» ενώ στην δοκιμασία 2 με το «*δείξε*». Δίνοντας έμφαση στις αναφορικές προτάσεις, στην πρώτη δοκιμασία με την εισαγωγή του «*εδώ είναι*» το Υποκείμενο βρίσκεται σε ονομαστική πτώση ενώ με την εισαγωγή του «*δείξε*» στην δεύτερη δοκιμασία το Υποκείμενο έχει πτώση Αιτιατική. Επιπλέον στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου εισάγοντας το «*δείξε*» θα έχουμε το Υποκείμενο και το Αντικείμενο στην ίδια πτώση, την Αιτιατική. Αυτό περιμένουμε να δυσκολεύει την κατανόηση των παιδιών. Αντίθετα στις αναφορικές Αντικειμένου το Υποκείμενο θα έχει ονομαστική και το Αντικείμενο αιτιατική. Περιμένουμε λοιπόν στην δεύτερη δοκιμασία η διαφορετική πτώση στο Αντικείμενο-Υποκείμενο να βοηθήσει την κατανόηση των παιδιών στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου. Να διαχωρίζουν δηλαδή πιο εύκολα ποιο είναι το Υποκείμενο και ποιο το Αντικείμενο. Σε κάθε σετ η σωστή εικόνα βρισκόταν σε διαφορετική θέση κάθε φορά. Η κάθε πρόταση διαβάστηκε στο παιδί από μια φορά.

Ο χρόνος της χορήγησης ήταν κατά μέσο όρο 45 λεπτά και η συνολική δοκιμασία χωρίστηκε σε δυο συνεδρίες των 45 λεπτών, μία για το κάθε μέρος. Οι δοκιμασίες πραγματοποιήθηκαν σε μια αίθουσα του νηπιαγωγείου όπου υπήρχε ένα τραπέζι και

καρέκλες. Η αίθουσα ήταν ήσυχη ώστε να μην αποσπά τα παιδιά κανέναν εξωτερικός παράγοντας.

2.4.ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Τα είδη των προτάσεων που περιλάμβαναν οι δοκιμασίες είναι: ενεργητικές προτάσεις, παθητικές προτάσεις, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου και αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου. Αυτές οι προτάσεις με τις αντίστοιχες εικόνες είναι το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε και στην έρευνα των Terzi & Nanousi (2017) για τους αφασικούς Broca, από όπου και τις πήραμε.

Ενδεικτικές προτάσεις για την κάθε κατηγορία

Δοκιμασία 1

Ενεργητικές προτάσεις-ίδιο Γένος: *Εδώ ο κύριος φωτογραφίζει τον μάγιστρο.*

Ενεργητικές προτάσεις-διαφορετικό Γένος: *Εδώ η νύφη ακολουθεί τον κύριο.*

Παθητικές προτάσεις-ίδιο Γένος: *Εδώ ο ναύτης ακολουθείται από τον νεαρό.*

Παθητικές προτάσεις-διαφορετικό Γένος: *Εδώ ο κύριος φωτογραφίζει την γιαγιά.*

Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου-ίδιο Γένος: *Εδώ είναι ο αθλητής που ακολουθεί τον παππού.*

Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου-διαφορετικό Γένος: *Εδώ είναι ο κύριος που ακολουθεί την αθλήτρια.*

Αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου-ίδιο Γένος: *Εδώ είναι ο κύριος που φωτογραφίζει ο μάγιστρος.*

Αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου-διαφορετικό Γένος: *Εδώ είναι η κυρία που ακολουθεί ο γαμπρός.*

Δοκιμασία 2

Ενεργητικές προτάσεις-ίδιο Γένος: *Εδώ ο κύριος φωτογραφίζει τον μάγισσα.*

Ενεργητικές προτάσεις-διαφορετικό Γένος: *Εδώ η νύφη ακολουθεί τον κύριο.*

Παθητικές προτάσεις-ίδιο Γένος: *Εδώ ο ναύτης ακολουθείται από τον νεαρό.*

Παθητικές προτάσεις-διαφορετικό Γένος: *Εδώ ο κύριος φωτογραφίζει την γιαγιά.*

Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου-ίδιο Γένος: *Εδώ δείξε τον ναύτη που φωτογραφίζει τον μάγισσα.*

Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου -διαφορετικό Γένος: *Εδώ δείξε τον κύριο που ακολουθεί την αθλήτρια.*

Αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου-ίδιο Γένος: *Εδώ δείξε τον κύριο που φωτογραφίζει ο μάγισσα.*

Αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου-διαφορετικό Γένος: *Εδώ δείξε την κυρία που ακολουθεί ο γαμπρός .*

2.4.ΕΙΚΟΝΕΣ

Ενεργητική Πρόταση Διαφορετικό Γένος

Δοκιμασία 1: Εδώ ο μαθητής ακολουθεί την μαθήτρια.

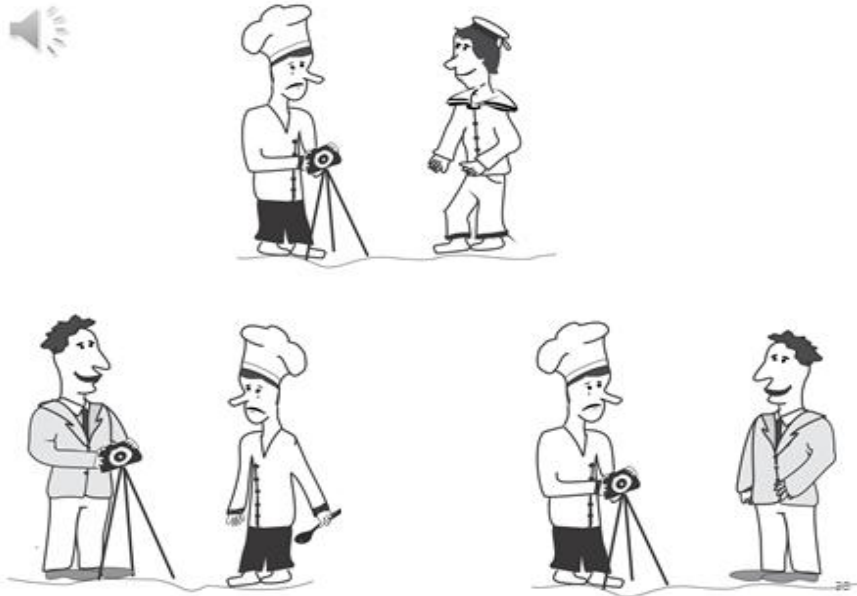
Δοκιμασία 2: Εδώ ο μαθητής ακολουθεί την μαθήτρια

Ενεργητική Πρόταση Ίδιο Γένος

Δοκιμασία 1: Εδώ ο κύριος φωτογραφίζει τον μάγειρα.

Δοκιμασία 2: Εδώ ο κύριος φωτογραφίζει τον μάγειρα.

Παθητική πρόταση Ίδιο Γένος

Δοκιμασία 1: Εδώ ο μάγειρας φωτογραφίζεται από τον κύριο.

Δοκιμασία 2: :Εδώ ο μάγειρας φωτογραφίζεται από τον κύριο.

Παθητική Φωνή Διαφορετικό Γένος

Δοκιμασία 1: Εδώ ο γαμπρός φωτογραφίζεται από την γιαγιά.

Δοκιμασία 2: Εδώ ο γαμπρός φωτογραφίζεται από την γιαγιά.

Αναφορικές Προτάσεις Υποκειμένου Διαφορετικό Γένος

Δοκιμασία 1 :Εδώ είναι ο αθλητής που χειροκροτεί την γιαγιά.

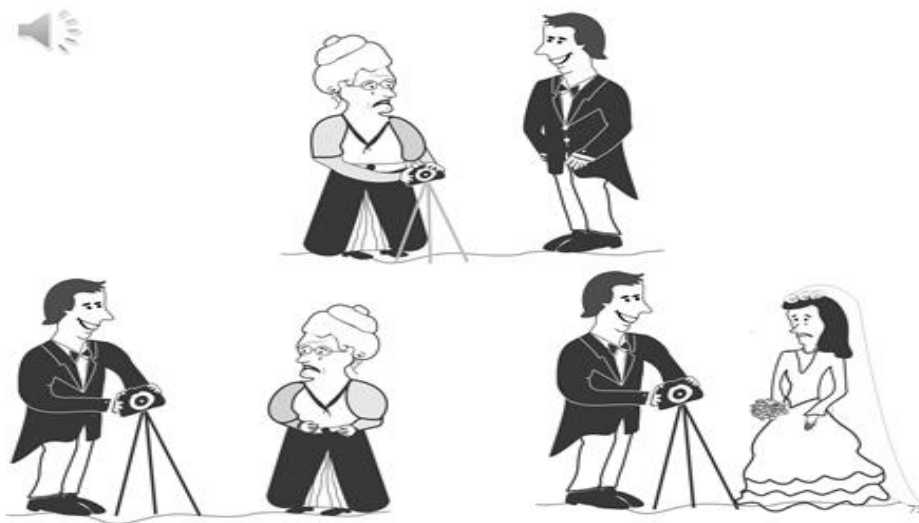
Δοκιμασία 2: Εδώ δείξε τον αθλητή που χειροκροτεί την γιαγιά.

Αναφορικές Προτάσεις Υποκειμένου Ίδιο Γένος

Δοκιμασία 1:Εδώ είναι ο ναύτης που ακολουθεί τον νεαρό.

Δοκιμασία 2: Εδώ δείξε τον ναύτη που ακολουθεί τον νεαρό.

Αναφορικές Προτάσεις Αντικειμένου Διαφορετικό Γένος

Δοκιμασία 1: Εδώ είναι ο γαμπρός που φωτογραφίζει η γιαγιά .

Δοκιμασία 2: Εδώ δείξε τον γαμπρό που φωτογραφίζει η γιαγιά .

Αναφορικές Προτάσεις Αντικειμένου Ίδιο Γένος

Δοκιμασία 1 : Εδώ είναι ο κύριος που φωτογραφίζει ο μάγειρας.

Δοκιμασία 2 : Εδώ δείξε τον κύριο που φωτογραφίζει ο μάγειρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Πίνακας 1: Ενεργητικές προτάσεις: σωστές απαντήσεις

	Δοκιμασία 1	Δοκιμασία 2	Δοκιμασία 1&2
	Σωστές (ποσοστό επιτυχίας)	Σωστές (ποσοστό επιτυχίας)	Σύνολο 1&2 (ποσοστό επιτυχίας)
Ίδιο Γένος	114/120 (95%)	107/120 (89%)	221/240 (92%)
Διαφορετικό Γένος	108/120 (90%)	109/120 (90%)	217/240 (90%)
Σύνολο	222/240 (92.5%)	216/240 (90%)	438/480 (91%)

Όσον αφορά τις ενεργητικές προτάσεις στη δοκιμασία 1 τα παιδιά στις προτάσεις όπου το Αντικείμενο και το Υποκείμενο χαρακτηρίζονταν από το ΙΓ είχαν ελαφρώς πιο υψηλά αποτελέσματα από τις προτάσεις που το Υποκείμενο και το Αντικείμενο χαρακτηρίζονταν από ΔΓ. Σε αυτό το είδος προτάσεων δεν υπάρχει μετακίνηση οπότε το ποσοστό επιτυχίας συνολικά και στις δυο δοκιμασίες είναι πολύ υψηλό, 91%.

Πίνακας 2: Παθητικές προτάσεις: σωστές απαντήσεις

	Δοκιμασία 1	Δοκιμασία 2	Δοκιμασία 1&2
	Σωστές (ποσοστό επιτυχίας)	Σωστές (ποσοστό επιτυχίας)	Σύνολο 1&2 (ποσοστό επιτυχίας)
Ίδιο Γένος	51/120 (42,5%)	51/120 (42,5%)	102/240 (42,5%)
Διαφορετικό Γένος	41/120 (34%)	40/120 (33%)	81/240 (33,5%)
Σύνολο	92/240 (38%)	91/240 (37%)	183/480 (37%)

Όσον αφορά τις παθητικές προτάσεις τα παιδιά είχαν ποσοστό επιτυχίας συνολικά και στις δυο δοκιμασίες κάτω του 50%. Τα ποσοστά στο ΔΓ είναι λίγο χαμηλότερα από το ΠΓ, όπου και εδώ φαίνεται ότι δε βοηθά καθόλου την κατανόηση των προτάσεων. Το ποσοστό επιτυχίας συνολικά και στις δυο δοκιμασίες είναι 37%.

Πίνακας 3: Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου: σωστές απαντήσεις

	Δοκιμασία 1	Δοκιμασία 2	Δοκιμασία 1&2
	Σωστές (ποσοστό επιτυχίας)	Σωστές (ποσοστό επιτυχίας)	Σύνολο1&2 (ποσοστό επιτυχίας)
Ίδιο Γένος	101/120 (84%)	93/120 (77,5%)	194/240 (80%)
Διαφορετικό Γένος	99/120 (82,5%)	93/120 (77,5%)	192/240 (80%)
Σύνολο	200/240 (83%)	186/240 (77,5%)	386/480 (80%)

Στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου τα αποτελέσματα ήταν αρκετά καλά με ποσοστό επιτυχίας 80% και στις δυο δοκιμασίες, ενώ ούτε εδώ βλέπουμε να βοηθά το ΔΓ την κατανόηση των προτάσεων των παιδιών καθώς δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο ΙΓ-ΔΓ. Όσον αφορά τις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου που εισάγονταν με το «δείξε», όπου Υποκείμενο και Αντικείμενο έχουν την ίδια πτώση, περιμένουμε να έχουμε χαμηλές επιδόσεις συγκριτικά με την δοκιμασία 1 (διαφορετική πτώση). Πράγματι οι επιδόσεις τους ήταν χαμηλότερες κατά 14 μονάδες. Αντίθετα όμως από αυτό που θα περιμέναμε τα πήγαν καλύτερα από τις αναφορικές Αντικείμενου με 8,5% μονάδες διαφορά.

Πίνακας 4: Αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου: σωστές απαντήσεις

	Δοκιμασία 1	Δοκιμασία 2	Δοκιμασία 1&2
	Σωστές (ποσοστό επιτυχίας)	Σωστές (ποσοστό επιτυχίας)	Σύνολο 1&2 (ποσοστό επιτυχίας)
Ίδιο Γένος	70/120 (58%)	83/120 (69%)	153/240 (63%)
Διαφορετικό Γένος	74/120 (61%)	77/120 (64%)	151/240 (62%)
Σύνολο	144/240 (60%)	160/240 (66%)	304/480 (63%)

Παρατηρούμε ότι τα παιδιά στις αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου δεν τα πήγαν το ίδιο καλά με τις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου με ποσοστό επιτυχίας και για τις δυο δοκιμασίες 63% . Επίσης βλέπουμε ότι παραδόξως το ΔΓ ανάμεσα στο Υ και Α δεν βοηθά την κατανόηση των παιδιών. Όσον αφορά τις αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου στην δοκιμασία 2 που εισάγονταν με το «δείξε», όπου το Αντικείμενο και Υποκείμενο έχουν διαφορετική πτώση, όπως περιμέναμε τα παιδιά τα πήγαν καλύτερα από την δοκιμασία 1(ίδιες πτώσεις) με μια μικρή διαφορά 6 μονάδων. Αντίθετα όμως από αυτό που θα περιμέναμε τα πήγαν χειρότερα από τις αναφορικές Υποκειμένου με 8,5 μονάδες διαφορά.

Πίνακας 5 : Ποσοστά επιτυχίας (δοκιμασία 1&2)

Προτάσεις	Ποσοστά επιτυχίας
Ενεργητικές προτάσεις	91,25%
Ίδιο Γένος	92%
Διαφορετικό Γένος	90,5%
Παθητικές προτάσεις	38,1%
Ίδιο Γένος	42,5%
Διαφορετικό Γένος	33,75%
Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου	81,0%
Ίδιο Γένος	80,8%
Διαφορετικό Γένος	81,0%
Αναφορικές προτάσεις Αντικείμενου	63,0%
Ίδιο Γένος	63,75%
Διαφορετικό Γένος	62,9%

Στον παραπάνω πίνακα αναλύονται συνολικά τα ποσοστά επιτυχίας των παιδιών και στις δύο δοκιμασίες, σε όλα τα είδη των προτάσεων με Ι.Γ και Δ.Γ. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό επιτυχίας είναι στις ενεργητικές προτάσεις με 91,25%. Οι προτάσεις με Ι.Δ έχουν μεγαλύτερο ποσοστό επιτυχίας 92% από αυτές με διαφορετικό Γένος 90,5%. Στην συνέχεια ακολουθούν οι αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου με ποσοστό επιτυχίας 81,0%. Οι προτάσεις με Ι.Γ έχουν ποσοστό επιτυχίας 80,8% και αυτές με Δ.Γ 81,0%. Έπειτα ακολουθούν οι αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου με ποσοστό επιτυχίας 63,0%. Μεγαλύτερο ποσοστό επιτυχίας παρατηρούμε στις προτάσεις με Ι.Γ, όπου το ποσοστό ανέρχεται στο 63,75%, ενώ στις προτάσεις με Δ.Γ το ποσοστό είναι 62,9%. Τέλος, οι παθητικές προτάσεις με ποσοστό επιτυχίας 38,1%. Οι προτάσεις με Ι.Γ είχαν μεγαλύτερο ποσοστό επιτυχίας 42,5% ενώ οι προτάσεις με Δ.Γ είχαν ποσοστό επιτυχίας 33,75%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1.Αξιολόγηση εγκυρότητας αποτελεσμάτων

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλύσουμε την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων των δοκιμασιών 1 και 2 που χρησιμοποιήσαμε στην παραπάνω έρευνα. Σύμφωνα λοιπόν με τα αποτελέσματα, όσο αφορά τις αναφορικές προτάσεις, υπάρχει καλύτερη κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου σε σχέση με τις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, και συγκεκριμένα στις προτάσεις που το Υποκείμενο και το Αντικείμενο είχαν ίδιο Γένος φαίνεται ότι βοήθησε περισσότερο στην κατανόηση τους παρά όταν είχαν διαφορετικό Γένος. Αυτό φαίνεται να μην συμφωνεί με την έρευνα των Belletti et al.(2012) για την Εβραϊκή γλώσσα, όχι όμως με την Ιταλική γλώσσα όπου ούτε εκεί φαίνεται το διαφορετικό γένος να βοηθά την κατανόηση των παιδιών κάτι που ήταν αναμενόμενο καθώς τα Ιταλικά και τα Ελληνικά έχουν παρόμοιους συντακτικούς και γραμματικούς κανόνες. Τα αποτελέσματα βεβαίως, αυτής της έρευνας, όσο αφορά τις αναφορικές προτάσεις δεν έδειξαν σημαντική διαφορά στα λάθη που έκαναν τα παιδιά, μεταξύ των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου – Αντικειμένου με ίδιο ή διαφορετικό Γένος. Παρακάτω θα γίνει αναλυτική καταγραφή των λαθών τόσο των απροσδόκητων όσο και των προσδοκώμενων με έμφαση στα προσδοκώμενα λάθη ώστε να βρεθούν τα είδη των λαθών.

Αρχικά θα πρέπει να επισημανθεί ότι δεν υπήρξαν παράγοντες που θα προκαλούσαν την απόσπαση των παιδιών ώστε να αλλοιώσουν τα αποτελέσματα των δοκιμασιών 1 και 2.

Θα ήταν βοηθητικό να αναλύσουμε το περιβάλλον που διεξήχθη η διαδικασία, τον τρόπο, την ηλικία καθώς και τον τύπο των λανθασμένων απαντήσεων δηλαδή αν τα λάθη έγιναν στις ενεργητικές ή παθητικές προτάσεις ή στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου και Υποκειμένου. Στις τελευταίες δυο θα γίνει ανάλυση των λαθών και

στο διαχωρισμό τους σε προτάσεις με ίδιο ή διαφορετικό Γένος καθώς αυτό είναι και το ζητούμενο της έρευνας.

Ξεκινώντας από το περιβάλλον, η χορήγηση των δοκιμασιών πραγματοποιήθηκε σε αίθουσα νηπιαγωγείου, όπου οι ηχητικές παρεμβάσεις και τα αντικείμενα δεν ήταν αρκετά ώστε να αποσπάσουν την προσοχή των παιδιών, καθώς στο γραφείο υπήρχε μόνο ένα τραπέζακι και δύο καρέκλες. Καθότι σχολείο, υπήρχαν κάποιες ηχητικές παρεμβάσεις που όμως δεν ήταν ικανές να αποσπάσουν την προσοχή των παιδιών, εξαιτίας της μικρής διάρκειας τους.

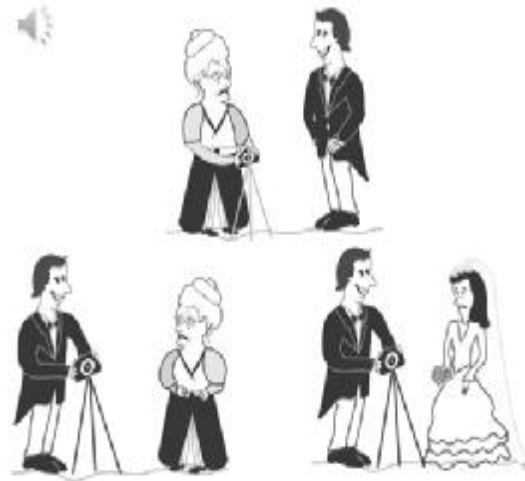
Υπήρχαν αναλυτικές οδηγίες ως προς τον τρόπο χορήγησης και ο εξεταστής δεν παρέλειψε κάποια πληροφορία που θα μπορούσε να προκαλέσει σύγχυση άρα και απόσπαση του παιδιού.

Η διαδικασία του τεστ ήταν χορήγηση 96 προτάσεων και των αντίστοιχων σετ εικόνων σε κάθε συνεδρία. Ο αριθμός των συνεδριών ήταν δύο. Παρότι οι δοκιμασίες ήταν με εικόνες, αυτές ήταν ασπρόμαυρες. Αυτός θα μπορούσε να είναι ένας λόγος να κάνει τα παιδιά να χάσουν το ενδιαφέρον τους και να δίνουν απαντήσεις ώστε να ολοκληρωθεί η διαδικασία πιο γρήγορα. Επίσης ο αριθμός των εικόνων(96 σετ των 3 εικόνων για κάθε πρόταση) είναι αρκετά μεγάλος σε έκταση θα λέγαμε για την ηλικία των παιδιών (4.2-5.6) που πήραν μέρος στις δοκιμασίες . Επομένως, πιθανώς κατά την διάρκεια της δοκιμασίας κάποια από τα παιδιά μπορεί να έχασαν την προσοχή τους και να έδωσαν απαντήσεις τυχαία.

Η ανάλυση παρακάτω έχει σκοπό να ερευνήσει αν υπήρξαν απροσδόκητα λάθη στις απαντήσεις των παιδιών και στις δύο δοκιμασίες και να μελετήσει εκ νέου των τύπων των λαθών που δεν ήταν απροσδόκητα, δηλαδή αν τα λάθη έγιναν στις ενεργητικές ή παθητικές προτάσεις ή στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου και Υποκειμένου. Στις τελευταίες δυο θα γίνει ανάλυση των λαθών και στο διαχωρισμό τους σε προτάσεις με ίδιο ή διαφορετικό Γένος .

Η ανάλυση πραγματοποιήθηκε στις λάθος απαντήσεις των παιδιών. Συγκεκριμένα, στη δοκιμασία υπήρχαν 96 σετ τριών εικόνων, από τις οποίες το παιδί έπρεπε να διαλέξει σύμφωνα με την ακρόαση της πρότασης από τον εξεταστή την σωστή. Υπήρχαν δύο εικόνες που ταίριαζαν ως προς τα πρόσωπα αλλά άλλαζε ο δράστης και ο δέκτης και μία εικόνα όπου το ένα πρόσωπο δεν αναφέρονταν κατά την ακρόαση

της πρότασης από τον εξεταστή. Παραδείγματος χάρη «Εδώ είναι η γιαγιά που φωτογραφίζει ο γαμπρός». Υπάρχουν στην εικόνα παρακάτω δύο ενέργειες που ο δράστης και ο δέκτης είναι ο γαμπρός και η γιαγιά. Υπάρχει όμως άλλη μία στην οποία ο δέκτης αλλάζει (νύφη). Αυτό ποικίλει ανάλογα με την εικόνα, δηλαδή αλλάζει είτε ο δράστης είτε ο δέκτης. Στην εικόνα παρακάτω από τις τρεις δράσεις η μία είναι η σωστή, και οι άλλες δυο λανθασμένες απαντήσεις. Η λανθασμένη απάντηση με διαφορετικό δέκτη στην συγκεκριμένη εικόνα είναι η απροσδόκητη απάντηση (Ο γαμπρός φωτογραφίζει την νύφη).

Εικόνα 1

Αφού έγινε λοιπόν ανάλυση αυτών των απροσδόκητων λαθών, έγινε ανάλυση και των λανθασμένων απαντήσεων όπου ο δέκτης και ο δράστης είναι ίδια με την σωστή απάντηση αλλά αλλάζει το υποκείμενο δράσης.(Η γιαγιά φωτογραφίζει το γαμπρό).

Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας με τα αποτελέσματα των μη απροσδόκητων λαθών.

Πίνακας 1.Ποσοστά απροσδόκητων λαθών και των δύο δοκιμασιών.

Παιδιά Ηλικία	1° 4;2	2° 4;11	3° 5.1	4° 5;6	5° 5;2	6° 4;11	7° 5;3	8° 5;2	9° 4;7	10° 5;2	Μ.Ο
Αριθμός λαθών	81	84	41	40	68	68	39	49	80	60	
Απροσδό κητα λάθη	33	38	14	18	42	37	22	25	47	28	
Ποσοστό	41%	45%	34%	45%	62%	54%	56%	51%	59%	47%	49,4%

Σύμφωνα λοιπόν με τα αποτελέσματα παρατηρήθηκε ότι τα παιδιά είχαν μεγάλο ποσοστό απροσδόκητων λαθών. Οι μετρήσεις έδειξαν 49,4% μέσο απροσδόκητων λαθών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ηλικία δεν έπαιξε σημαντικό ρόλο στις τιμές, καθώς παρατηρήθηκε ότι και τα μεγαλύτερα παιδιά είχαν μεγάλο ποσοστό απροσδόκητων λαθών. Συγκεκριμένα παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο παιδί (5;6) είχε 45% ποσοστό απροσδόκητων ενώ το μικρότερο παιδί (4;2) είχε ποσοστό 41%.

Παρατηρήσαμε ότι όλα τα παιδιά εκτός από δύο και στα δύο τεστ είχαν συγκεκριμένο τύπο λαθών. Πιο συγκεκριμένα τα απροσδόκητα λάθη του κάθε παιδιού αφορούσαν.

· 1^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 33)

Δοκιμασία 1 (18 λάθη): Παθητικές προτάσεις 8, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 6 και Υποκειμένου 2, ενεργητικές προτάσεις 2.

Δοκιμασία 2 (15 λάθη): Παθητικές προτάσεις 7, αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου 5 και Αντικειμένου 2, ενεργητικές προτάσεις 1.

· 2^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 38)

Δοκιμασία 1 (21 λάθη): Παθητικές προτάσεις 11, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 6 και Υποκειμένου 3, ενεργητικές προτάσεις 1.

Δοκιμασία 2 (17 λάθη): Παθητικές προτάσεις 11, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 4 και Υποκειμένου 1, ενεργητικές προτάσεις 1.

· 3^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 14)

Δοκιμασία 1 (7 λάθη): Παθητικές προτάσεις 5, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 2.

Δοκιμασία 2 (7 λάθη): Παθητικές προτάσεις 5, αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου 1, ενεργητικές προτάσεις 1.

· 4^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 18)

Δοκιμασία 1 (6 λάθη): Παθητικές προτάσεις 4 και αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 2.

Δοκιμασία 2 (12 λάθη): Παθητικές προτάσεις 3, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 4 και Υποκειμένου 3, ενεργητικές προτάσεις 2.

· 5^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 42)

Δοκιμασία 1 (19 λάθη): Παθητικές προτάσεις 9, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 3 και Υποκειμένου 6, ενεργητικές προτάσεις 1.

Δοκιμασία 2 (23 λάθη) : Παθητικές προτάσεις 10, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 4 και Υποκειμένου 8, ενεργητικές προτάσεις 1.

- 6^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 37)

Δοκιμασία 1 (20 λάθη) : Παθητικές προτάσεις 13, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 7.

Δοκιμασία 2 (17 λάθη): Παθητικές προτάσεις 11, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 5 και Υποκειμένου 1.

- 7^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 22)

Δοκιμασία 1 (10 λάθη): Παθητικές προτάσεις 3, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 5 και Υποκειμένου 1, ενεργητικές προτάσεις 1.

Δοκιμασία 2 (12 λάθη): Παθητικές προτάσεις 7, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 1 και Υποκειμένου 3, ενεργητικές προτάσεις 1.

- 8^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 25)

Δοκιμασία 1 (14 λάθη): Παθητικές προτάσεις 5, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 3 και Υποκειμένου 6.

Δοκιμασία 2 (11 λάθη): Παθητικές προτάσεις 10 ,αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 1.

- 9^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 47)

Δοκιμασία 1 (19 λάθη): Παθητικές προτάσεις 12, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 7.

Δοκιμασία 2 (28 λάθη): Παθητικές προτάσεις 13, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 11 και Υποκειμένου 4.

- 10^ο παιδί (Σύνολο απροσδόκητων λαθών 28)

Δοκιμασία 1 (12 λάθη): Παθητικές προτάσεις 8, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 4.

Δοκιμασία 2 (16 λάθη): Παθητικές προτάσεις 13, αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου 3.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι τα παιδιά έκαναν απροσδόκητα λάθη σε συγκεκριμένες κατηγορίες προτάσεων. Συγκεκριμένα όλα τα παιδιά είχαν απροσδόκητα λάθη στις παθητικές προτάσεις και στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου. Αυτές οι δομές είναι και οι πιο δύσκολες να κατακτηθούν καθώς εμπεριέχουν Μετακίνηση Α'. Επομένως από τα αποτελέσματα καταλήγουμε ότι τα παιδιά διάλεξαν την εικόνα σε αυτές τις κατηγορίες χωρίς να προσδώσουν την απαραίτητη προσοχή καθώς δεν μπορούσαν να καταλάβουν τι τους ζητούσε η ακρόαση της πρότασης. Επομένως, πιθανώς, δεν ευθύνεται η διάσπαση της προσοχής τους αλλά η έλλειψη κατάκτησης των συγκεκριμένων γραμματικών δομών. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγουμε γιατί και στο σύνολο των λαθών, τα παιδιά είχαν τα περισσότερα λάθη σε αυτές τις κατηγορίες, τις παθητικές και αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου. Επομένως είναι επακόλουθο να υπάρχουν περισσότερα απροσδόκητα λάθη σε αυτές τις κατηγορίες.

Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας με τα ποσοστά των μη απροσδόκητων λαθών.

Πίνακας 2: Ποσοστά των μη απροσδόκητων λαθών.

Παιδιά Ηλικία	1 ^ο 4;2	2 ^ο 4;11	3 ^ο 5.1	4 ^ο 5;6	5 ^ο 5;2	6 ^ο 4;11	7 ^ο 5;3	8 ^ο 5;2	9 ^ο 4;7	10 ^ο 5;2	M.O
Αριθμός λαθών	81	84	41	40	68	68	39	49	80	60	
Μη απροσδόκητα λάθη	48	46	27	22	26	31	22	19	33	32	
Ποσοστό	59%	55%	66%	55%	38%	45,5%	56%	39%	41%	53%	51,5%

Συγκρίνοντας λοιπόν, τα ποσοστά των απροσδόκητων λαθών, στο σύνολο των λαθών παρατηρούμε ότι τα ποσοστά των μη απροσδόκητων λαθών είναι σε μεγαλύτερο ποσοστό σε έξι από τα δέκα παιδιά. Ένα ποσοστό που μας δείχνει ότι πρέπει να αναλύσουμε εκ νέου τα προσδοκώμενα λάθη, καθώς οι απαντήσεις των απροσδόκητων λαθών δεν μας βοηθάει να καταλάβουμε αν τα παιδιά έχουν κατακτήσει την συγκεκριμένη δομή. Είναι σκόπιμο επομένως να γίνει μια πιο αναλυτική διερεύνηση των τύπων λαθών ώστε να ορίσουμε με ακρίβεια σε ποιες κατηγορίες υπάρχει κατανόηση των προτάσεων και κατά πόσο το Γένος στις αναφορικές προτάσεις οδηγεί σε λανθασμένες απαντήσεις. Θα αναλύσουμε λοιπόν τα λάθη εκείνα τα οποία δεν είναι απροσδόκητα, με σκοπό να ελέγξουμε με ακρίβεια των τύπων προτάσεων που τα παιδιά δεν κατανοούν. Θα δώσουμε μεγαλύτερη έμφαση στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου και Αντικειμένου με ίδιο και διαφορετικό Γένος.

Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας με τα αποτελέσματα.

Πίνακας 3: Αποτελέσματα μη απροσδόκητων λαθών.

	1 ^ο παιδί 4;2	2 ^ο παιδί 4;11	3 ^ο παιδί 5.1	4 ^ο παιδί 5;6	5 ^ο παιδί 5;2	6 ^ο παιδί 4;11	7 ^ο παιδί 5;3	8 ^ο παιδί 5;2	9 ^ο παιδί 4;7	10 ^ο παιδί 5;2	Σύνολο παιδιών
Συνολικά Μη απροσδόκητα Λάθη	48	46	27	22	26	31	17	19	33	32	301
Ενεργητικές προτάσεις	10	2	2	3	2	1	7	1	0	2	24
Παθητικές προτάσεις	15	17	16	8	12	16	7	13	14	17	135
Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου	8	13	3	4	7	5	5	6	0	1	52
Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου Ι.Γ	5	5	2	2	4	3	3	4	0	0	28
Αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου Δ.Γ	3	8	1	2	3	2	2	2	0	1	24
Αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου	15	14	6	7	4	9	3	3	19	12	92
Αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου Ι.Γ	8	8	4	3	2	4	2	1	7	7	46
Αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου Δ.Γ	7	6	2	4	2	5	1	2	12	5	46

Αναλύοντας λοιπόν, τα μη απροσδόκητα λάθη, μη έχοντας κάνει στατιστική ανάλυση, παρατηρούμε ότι δεν υπήρχε μεγάλο ποσοστό μη απροσδόκητων λαθών στις ενεργητικές προτάσεις. Από τα δέκα παιδιά μόνο το πρώτο σημείωσε μεγάλο ποσοστό λαθών (10/48). Τα υπόλοιπα παιδιά σημείωσαν μικρό ποσοστό λαθών. Όσο αφορά τις παθητικές προτάσεις υπήρξε, όπως και στα απροσδόκητα λάθη, μεγάλο ποσοστό λαθών από όλα τα παιδιά επιβεβαιώνοντας ότι η συγκεκριμένη συντακτική δομή δεν έχει κατακτηθεί.

Συγκεκριμένα, αναλύοντας τις αναφορικές προτάσεις στο σύνολό τους υπήρξαν περισσότερα μη απροσδόκητα λάθη στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου σε σχέση με τις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου. Όσο αφορά την διαφορά των αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου και Υποκειμένου σε σχέση με το Γένος παρατηρούμε ότι στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου το διαφορετικό Γένος βοήθησε σε μικρό βαθμό στην κατανόηση των προτάσεων από τα παιδιά, ενώ στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου το Γένος δεν συνέβαλε στην κατανόηση καθώς δεν υπήρξε διαφορά στο αριθμό λαθών.

5.1.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ερέθισμα για αυτή τη μελέτη ήταν κυρίως η ερευνά των Belletti et al (2012) . Στην έρευνα αυτή μελετήθηκε αν η μορφολογία του Γένους επηρεάζει την κατανόηση των παιδιών στις αναφορικές προτάσεις στα Εβραϊκά και Ιταλικά Τα κύρια αποτελέσματα ήταν ότι όταν το Γένος ήταν διαφορετικό βελτίωσε την κατανόηση των προτάσεων στους ομιλητές των εβραϊκών από όταν το Γένος Υποκειμένου και Αντικειμένου ήταν ίδιο, δεν επηρέασε όμως σημαντικά την κατανόηση στα Ιταλικά.

Επιπλέον ερέθισμα ήταν η ερευνά των Nanousi & Terzi (2016) η όποια μελέτησε την κατανόηση των αφασικών Broca στις αναφορικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας τις ίδιες δοκιμασίες που χρησιμοποιήθηκαν και στην παρούσα μελέτη. Η μελέτη βρήκε ότι είχαν σαφώς πιο χαμηλή απόδοση στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου απ' ότι στις αναφορικές Υποκειμένου. Όσον αφορά το Γένος, η απόδοση τους ήταν καλύτερη στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου με διαφορετικό Γένος Υποκειμένου-Αντικείμενου.

Στην Ελληνική δεν έχουν γίνει έρευνες που να εστιάζουν στην επίδραση του Γένους στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου και Υποκειμένου στα παιδιά. Υπάρχουν έρευνες που έχουν γίνει για τις αναφορικές προτάσεις στα παιδιά στην Ελληνική, των Varlokosta et al. (2015) , η οποία είχε σαν συμπεράσματα ότι τα παιδιά 4;0-6;4 έχουν την ίδια δυσκολία στην κατανόηση των αναφορικών προτάσεων τόσο στις Υποκειμένου όσο και στις Αντικειμένου, όπως και της Stathoroulou (2007), η οποία είχε ως εύρημα ότι τα παιδιά παράγουν περισσότερες αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου από ότι Αντικειμένου σε ηλικία μεγαλύτερη όμως 5;0-7;0 χωρίς να δίνουν έμφαση στο Γένος. Η παρούσα έρευνα εκτός από την κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Αντικειμένου και Υποκειμένου δίνει έμφαση και στην επίδραση του Γένους στην κατανόηση.

Την επίδραση του Γένους στις αναφορικές προτάσεις στους μη τυπικούς πληθυσμούς όμως, σε πρόσφατη μελέτη που διεξήχθη για τις γλωσσικές ικανότητες αφασικών Broca στην Ελληνική ερευνήθηκαν οι αναφορικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας τις ίδιες δοκιμασίες με την παρούσα έρευνα, τόσο Υποκειμένου, όσο και Αντικειμένου Terzi & Nanousi, (2017). Οι προτάσεις περιείχαν ΟΦ με το ίδιο Γένος αλλά και ΟΦ

με διαφορετικό Γένος, τα κύρια αποτελέσματα ήταν ότι οι αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου ήταν συνολικά πολύ καλύτερες από τις αντίστοιχες Αντικειμένου σε συμφωνία με αυτά των Varlokosta et al. (2014).

Βρέθηκε ότι αφασικοί Broca που μελετήθηκαν είχαν σαφώς πιο χαμηλή απόδοση στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου, απ' ότι στις αναφορικές Υποκειμένου. Στις ερωτήσεις Αντικειμένου με ίδιο Γένος, είχαν χαμηλότερη επίδοση από ότι στις ερωτήσεις Αντικειμένου με διαφορετικό Γένος. Είχαν, δηλ., σαφώς περισσότερα λάθη στην περίπτωση που η ΟΦ που είχε μετακινηθεί είχε το ίδιο Γένος με την άλλη ΟΦ της πρότασης, η οποία βρίσκεται μεταξύ αυτής που έχει μετακινηθεί και του ίχνους της. Όλες αυτές οι διαφορές ήταν στατιστικά σημαντικές .

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης 4;2-5;6 ετών έχουν καλύτερη κατανόηση στις αναφορικές προτάσεις Υποκειμένου συγκριτικά με τις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου .

Επιπρόσθετα έχουν μεγάλη ικανότητα κατανόησης στις ενεργητικές προτάσεις συγκριτικά με τις παθητικές προτάσεις τις οποίες δε φαίνεται να έχουν κατακτήσει καθώς είχαν που χαμηλά αποτελέσματα.

Επιπλέον το διαφορετικό Γένος, καθώς και οι διαφορετικές πτώσεις του Υποκειμένου και Αντικειμένου, δε φαίνεται να βοηθά την κατανόηση όπως θα περιμέναμε. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι όπως και στην Ιταλική γλώσσα έτσι και στην Ελληνική δε παίζει ρόλο στην κατανόηση των προτάσεων η μορφολογία του Γένους, σε αντίθεση με την Εβραϊκή που το ρήμα της πρότασης παίρνει ανάλογη μορφή με το Γένος του Υποκειμένου και με αυτόν τον τρόπο βοηθά στην κατανόηση των παιδιών.

Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα των Terzi & Nanousi (2017) και για αυτό μάλλον ευθύνεται ότι ο συγκεκριμένος μη τυπικός πληθυσμός που ερευνήθηκε είχε κατακτήσει την συγκεκριμένη δομή και για κάποιο λόγο χάθηκε μετά την βλάβη, όπως επίσης ότι έχουν την ικανότητα να ξεχωρίζουν το Γένος , σε αντίθεση με τα παιδιά που ερευνήθηκαν σε αυτήν την μελέτη τα οποία τώρα κατακτούν τις αναφορικές προτάσεις και το Γένος δεν βοηθάει στην κατανόηση των προτάσεων.

Τέλος μετά την τελική ανάλυση των λαθών απροσδόκητων και μη, προβαίνουμε στο ίδιο συμπέρασμα, καθώς παρατηρούμε ότι υπάρχει καλύτερη κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου από τις Αντικειμένου. Η μορφολογία του Γένους επηρεάζει ελάχιστα την κατανόηση των αναφορικών προτάσεων Υποκειμένου, ενώ στις αναφορικές προτάσεις Αντικειμένου φαίνεται ότι στα μη απροσδόκητα λάθη δεν υπήρχε καλύτερη κατανόηση των παιδιών αφού δεν υπήρξε διαφορά.

Βιβλιογραφία

Alexiadou, A. & S. Stavrakaki. 2006. Clause structure and verb movement in a Greek–English speaking bilingual patient with Broca’s aphasia: Evidence from adverb placement. *Brain and Language* 96: 207-220.

Barabati, E., A. Efthymiou & A. Terzi. 2011. *Binding of Greek-speaking children with autism*. Προφορική ανακοίνωση στο συνέδριο Generative Approaches to Language Acquisition (GALA). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Belletti, A., N. Friedmann, D. Brunato & L. Rizzi. 2012. Does gender make a difference? Comparing the effect of gender on children’s comprehension of relative clauses in Hebrew and Italian. *Lingua* 122: 1053–1069.

Driva, E. & A. Terzi. 2007. Children’s passive and the Theory of Grammar. In: A. Gavarro & M.J. Freitas (eds.), *Generative Approaches to Language Acquisition*, 188-198. Cambridge, UK: Cambridge Scholar Publishers.

Grillo, N. 2009. Generalized minimality: feature impoverishment and comprehension deficits in agrammatism. *Lingua* 119: 1426-1443.

Τερζή, Α. 2015. *Συγκριτική Σύνταξη και Γλωσσικές Διαταραχές*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα. www.kallipos.gr

Terzi, A. & V. Nanousi. 2017. Relativized Intervention effects in the Relative Clauses of Agrammatics: the role of Case and Gender (σε υποβολή).

Varlokosta, S., M. Nerantzini & D. Papadopoulou. 2015. Comprehension asymmetries in language acquisition: a test for Relativized Minimality. *Journal of Child Language* 42: 618-661.